Συλλογή της Νομολογίας

ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ (ένατο τμήμα)

της 13ης Φεβρουαρίου 2020*

«Αίτηση αναιρέσεως – Ευρωπαϊκό Γεωργικό Ταμείο Προσανατολισμού και Εγγυήσεων (ΕΓΤΠΕ), τμήμα Εγγυήσεων, Ευρωπαϊκό Γεωργικό Ταμείο Εγγυήσεων (ΕΓΤΕ) και Ευρωπαϊκό Γεωργικό Ταμείο Αγροτικής Ανάπτυξης (ΕΓΤΑΑ) – Δαπάνες αποκλειόμενες από τη χρηματοδότηση της Ευρωπαϊκής Ένωσης – Δαπάνες που πραγματοποιήθηκαν από την Ελληνική Δημοκρατία – Κανονισμός (ΕΚ) 1782/2003 – Κανονισμός (ΕΚ) 796/2004 – Καθεστώς στρεμματικών ενισχύσεων – Έννοια των "μονίμων βοσκοτόπων" – Κατ' αποκοπήν δημοσιονομικές διορθώσεις»

Στην υπόθεση C-252/18 P,

με αντικείμενο αίτηση αναιρέσεως δυνάμει του άρθρου 56 του Οργανισμού του Δικαστηρίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης, που ασκήθηκε στις 6 Απριλίου 2018,

Ελληνική Δημοκρατία, εκπροσωπούμενη από τον Γ. Κανελλόπουλο και τις Ε. Λευθεριώτου, Α. Βασιλοπούλου και Ε. Χρόνη,

αναιρεσείουσα,

όπου οι λοιποί διάδικοι είναι οι:

Ευρωπαϊκή Επιτροπή, εκπροσωπούμενη από τους Δ. Τριανταφύλλου και A. Sauka,

καθής πρωτοδίκως,

Βασίλειο της Ισπανίας, εκπροσωπούμενο από τον S. Jiménez García,

παρεμβαίνον πρωτοδίκως,

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ (ένατο τμήμα),

συγκείμενο από τους S. Rodin, πρόεδρο τμήματος, D. Šváby (εισηγητή) και K. Jürimäe, δικαστές,

γενική εισαγγελέας: J. Kokott

γραμματέας: A. Calot Escobar

έχοντας υπόψη την έγγραφη διαδικασία,

κατόπιν της αποφάσεως που έλαβε, αφού άκουσε τη γενική εισαγγελέα, να εκδικάσει την υπόθεση χωρίς ανάπτυξη προτάσεων,

εκδίδει την ακόλουθη

* Γλώσσα διαδικασίας: η ελληνική.

Απόφαση

1 Με την αίτησή της αναιρέσεως, η Ελληνική Δημοκρατία ζητεί να αναιρεθεί η απόφαση του Γενικού Δικαστηρίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης της 1ης Φεβρουαρίου 2018, Ελλάδα κατά Επιτροπής (T-506/15, μη δημοσιευθείσα, στο εξής: αναιρεσιβαλλόμενη απόφαση, EU:T:2018:53), με την οποία το Γενικό Δικαστήριο απέρριψε την προσφυγή του εν λόγω κράτους μέλους κατά της εκτελεστικής απόφασης (ΕΕ) 2015/1119 της Επιτροπής, της 22ας Ιουνίου 2015, για τον αποκλεισμό από τη χρηματοδότηση της Ευρωπαϊκής Ένωσης ορισμένων δαπανών που πραγματοποιήθηκαν από τα κράτη μέλη στο πλαίσιο του Ευρωπαϊκού Γεωργικού Ταμείου Εγγυήσεων (ΕΓΤΕ) και στο πλαίσιο του Ευρωπαϊκού Γεωργικού Ταμείου Αγροτικής Ανάπτυξης (ΕΓΤΑΑ) (ΕΕ 2015, L 182, σ. 39, στο εξής: προσβαλλόμενη απόφαση).

Το νομικό πλαίσιο

Ο κανονισμός (ΕΚ) 1782/2003

2 Οι αιτιολογικές σκέψεις 3, 4, 21 και 24 του κανονισμού (ΕΚ) 1782/2003 του Συμβουλίου, της 29ης Σεπτεμβρίου 2003, για τη θέσπιση κοινών κανόνων για τα καθεστώτα άμεσης στήριξης στα πλαίσια της κοινής γεωργικής πολιτικής και για τη θέσπιση ορισμένων καθεστώτων στήριξης για τους γεωργούς και για την τροποποίηση των κανονισμών (ΕΟΚ) αριθ. 2019/93, (ΕΚ) αριθ. 1452/2001, (ΕΚ) αριθ. 1453/2001, (ΕΚ) αριθ. 1454/2001, (ΕΚ) αριθ. 1868/94, (ΕΚ) αριθ. 1251/1999, (ΕΚ) αριθ. 1254/1999, (ΕΚ) αριθ. 1673/2000, (ΕΟΚ) αριθ. 2358/71 και (ΕΚ) αριθ. 2529/2001 (ΕΕ 2003, L 270, σ. 1), ανέφεραν τα εξής:

«(3) Προκειμένου να αποφευχθεί η εγκατάλειψη της γεωργικής γης και να εξασφαλισθεί ότι θα διατηρηθεί η γη σε καλή γεωργική και περιβαλλοντική κατάσταση, θα πρέπει να θεσπισθούν πρότυπα με βάση ισχύουσες διατάξεις των κρατών μελών ή άνευ [αυτών]. Κατά συνέπεια, είναι σωστό να καθορισθεί κοινοτικό πλαίσιο με βάση το οποίο τα κράτη μέλη θα είναι σε θέση να θεσπίσουν πρότυπα που θα συνεκτιμούν τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά των σχετικών περιοχών στα οποία θα συμπεριλαμβάνονται οι εδαφικές και κλιματικές συνθήκες και τα ισχύοντα συστήματα καλλιέργειας (χρήση γης, αμειψισπορά, καλλιεργητικές πρακτικές) και γεωργικών διαρθρώσεων.

(4) Επειδή οι μόνιμοι βοσκότοποι έχουν θετική επίδραση στο περιβάλλον, ενδείκνυται η θέσπιση μέτρων για την ενθάρρυνση της διατήρησης των υφιστάμενων μόνιμων βοσκότοπων προκειμένου να αποφευχθεί η μαζική τους μετατροπή σε αρόσιμες εκτάσεις.

[...]

(21) Τα καθεστώτα στήριξης στο πλαίσιο της κοινής γεωργικής πολιτικής προβλέπουν άμεση στήριξη του εισοδήματος, ιδιαίτερα προκειμένου να εξασφαλισθεί ένα ικανοποιητικό επίπεδο ζωής για τη γεωργική κοινότητα. Ο στόχος αυτός συνδέεται στενά με τη συντήρηση των γεωργικών περιοχών. Προκειμένου να αποφευχθεί η ανορθολογική κατανομή των κοινοτικών κονδυλίων, δεν θα πρέπει να παρέχονται ενισχύσεις στους γεωργούς εκείνους που δημιούργησαν τεχνητά τις συνθήκες που απαιτούνται για να λάβουν τέτοιες ενισχύσεις.

[...]

(24) Η ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας της κοινοτικής γεωργίας και η προώθηση προτύπων για την ποιότητα των τροφίμων και το περιβάλλον συνεπάγεται κατ' ανάγκη μείωση των θεσμικών τιμών για τα γεωργικά προϊόντα με ταυτόχρονη αύξηση του κόστους παραγωγής για τις κοινοτικές γεωργικές εκμεταλλεύσεις. Προκειμένου να επιτευχθούν οι στόχοι αυτοί και να προωθηθεί μια

αειφόρος γεωργία που θα είναι περισσότερο προσανατολισμένη προς τις αγορές, απαιτείται να ολοκληρωθεί η μετάβαση από τη στήριξη της παραγωγής στη στήριξη του παραγωγού μέσω της εισαγωγής συστήματος εισοδηματικής ενίσχυσης, αποσυνδεδεμένης από την παραγωγή για κάθε γεωργική εκμετάλλευση. Παρόλο που η αποσύνδεση δεν θα μεταβάλει τα ποσά που καταβάλλονται σήμερα στους γεωργούς, θα αυξήσει σημαντικά την αποτελεσματικότητα της ενίσχυσης του εισοδήματος. Κατά συνέπεια, κρίνεται σκόπιμο η ενιαία ενίσχυση ανά γεωργική εκμετάλλευση να εξαρτάται από την πολλαπλή συμμόρφωση προς κριτήρια περιβαλλοντικά, ασφάλειας των τροφίμων, καλής υγείας και μεταχείρισης των ζώων, καθώς και διατήρησης της γεωργικής εκμετάλλευσης σε καλή γεωργική και περιβαλλοντική κατάσταση.»

3 Ο κανονισμός αυτός περιείχε τον Τίτλο ΙΙΙ, επιγραφόμενο «Καθεστώς ενιαίας ενίσχυσης», στον οποίο περιλαμβανόταν το κεφάλαιο 3, που αφορούσε τα «δικαιώματα ενίσχυσης». Το τμήμα 1 του κεφαλαίου αυτού, σχετικά με τα «δικαιώματα ενίσχυσης με βάση την έκταση», περιλάμβανε το άρθρο 43 του εν λόγω κανονισμού, με τίτλο «Καθορισμός των δικαιωμάτων ενίσχυσης», το οποίο όριζε τα εξής:

«1. Με την επιφύλαξη του άρθρου 48, κάθε γεωργός λαμβάνει δικαίωμα ενίσχυσης ανά εκτάριο που υπολογίζεται από τη διαίρεση του ποσού αναφοράς με τον τριετή μέσο αριθμό όλων των εκταρίων τα οποία κατά την περίοδο αναφοράς έδωσαν δικαίωμα στις άμεσες ενισχύσεις του παραρτήματος VI.

Ο συνολικός αριθμός δικαιωμάτων ενίσχυσης είναι ίσος προς τον προαναφερόμενο μέσο αριθμό εκταρίων.

[...]

2. Ο αριθμός των εκταρίων που αναφέρεται στην παράγραφο 1 περιλαμβάνει επίσης:

[...]

β) όλες τις κτηνοτροφικές εκτάσεις κατά την περίοδο αναφοράς.

3. Για τους σκοπούς του στοιχείου β) της παραγράφου 2 του παρόντος άρθρου, ως “κτηνοτροφική έκταση” νοείται η έκταση της εκμετάλλευσης που διατίθεται κατά τη διάρκεια ολόκληρου του ημερολογιακού έτους, σύμφωνα με το άρθρο 5 του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 2419/2001 της Επιτροπής[, της 11ης Δεκεμβρίου 2001, [για] τη θέσπιση λεπτομερών κανόνων εφαρμογής του ολοκληρωμένου συστήματος διαχείρισης και ελέγχου για ορισμένα καθεστώτα κοινοτικών ενισχύσεων που θεσπίστηκαν με τον κανονισμό (ΕΟΚ) αριθ. 3508/92 [του Συμβουλίου] (ΕΕ 2001, L 327, σ. 11)], για την εκτροφή ζώων, συμπεριλαμβανομένων εκτάσεων από κοινού χρήσης και εκτάσεων που χρησιμοποιούνται για μικτές καλλιέργειες. Η κτηνοτροφική έκταση δεν περιλαμβάνει:

– κτήρια, πυκνές συδενδρίες, λίμνες, μονοπάτια,

– [...]».

4 Το άρθρο 44 του κανονισμού 1782/2003, σχετικά με τη «χρήση των δικαιωμάτων ενίσχυσης», όριζε στην παράγραφο 2 τα εξής:

«Ο όρος “επιλέξιμα εκτάρια” σημαίνει κάθε γεωργική έκταση της εκμετάλλευσης που καλύπτεται από αρόσιμη γη και μόνιμους βοσκοτόπους εκτός από εκτάσεις που χρησιμοποιούνται για μόνιμες καλλιέργειες, δάση ή εκτάσεις που χρησιμοποιούνται για μη γεωργικές δραστηριότητες.»

Ο κανονισμός 796/2004

5 Ο κανονισμός (ΕΚ) 796/2004 της Επιτροπής, της 21ης Απριλίου 2004, σχετικά με τη θέσπιση λεπτομερών κανόνων για την εφαρμογή της πολλαπλής συμμόρφωσης, της διαφοροποίησης και του ολοκληρωμένου συστήματος διαχείρισης και ελέγχου που προβλέπονται από τους κανονισμούς του Συμβουλίου (ΕΚ) αριθ. 1782/2003 και (ΕΚ) αριθ. 73/2009, καθώς και για την εφαρμογή της πολλαπλής συμμόρφωσης που προβλέπει ο κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 479/2008 του Συμβουλίου (ΕΕ 2004, L 141, σ. 18), όπως τροποποιήθηκε με τον κανονισμό (ΕΚ) 380/2009 της Επιτροπής, της 8ης Μαΐου 2009 (ΕΕ 2009, L 116, σ. 9) (στο εξής: κανονισμός 796/2004), όριζε στο άρθρο 2, πρώτο εδάφιο, τα εξής:

«Για τους σκοπούς του παρόντος κανονισμού ισχύουν οι ακόλουθοι ορισμοί:

[...]

(1α) "Αγροτεμάχιο": είναι μια συνεχής έκταση γης επί της οποίας καλλιεργείται μία μόνο ομάδα καλλιεργειών από έναν μόνο γεωργό· εντούτοις, όταν στο πλαίσιο του παρόντος κανονισμού απαιτείται χωριστή δήλωση της χρήσης μιας έκτασης η οποία αποτελεί μέρος μιας καλλιεργητικής ομάδας, η ειδική αυτή χρήση περιορίζει περαιτέρω το αγροτεμάχιο·

[...]

(2) "Μόνιμος βοσκότοπος": είναι η γη που χρησιμοποιείται για την ανάπτυξη αγρωστωδών ή άλλων ποωδών κτηνοτροφικών φυτών με φυσικό τρόπο (αυτοφυή) ή μέσω καλλιέργειας (σπαρμένα) και δεν έχει περιληφθεί στην εναλλαγή καλλιεργειών της εκμετάλλευσης για διάστημα πενταετίας ή μεγαλύτερο, εξαιρουμένης της γης που υπάγεται σε καθεστώτα παύσης καλλιέργειας σύμφωνα με το άρθρο 107 παράγραφος 6 του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1782/2003, των εκτάσεων υπό παύση καλλιέργειας σύμφωνα με τον κανονισμό (ΕΟΚ) αριθ. 2078/92 του Συμβουλίου[, της 30ής Ιουνίου 1992 σχετικά με μεθόδους γεωργικής παραγωγής που συμμορφώνονται με τις απαιτήσεις προστασίας του περιβάλλοντος καθώς και με τη διατήρηση του φυσικού χώρου (ΕΕ 1992, L 215, σ. 85)], των εκτάσεων υπό παύση καλλιέργειας σύμφωνα με τα άρθρα 22, 23 και 24 του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1257/1999 του Συμβουλίου[, της 17ης Μαΐου 1999, για τη στήριξη της αγροτικής ανάπτυξης από το Ευρωπαϊκό Γεωργικό Ταμείο Προσανατολισμού και Εγγυήσεων (ΕΓΤΠΕ) και για την τροποποίηση και κατάργηση ορισμένων κανονισμών (ΕΕ 1999, L 160, σ. 80),] και των εκτάσεων υπό παύση καλλιέργειας σύμφωνα με το άρθρο 39 του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1698/2005 του Συμβουλίου[, της 20ής Σεπτεμβρίου 2005, για τη στήριξη της αγροτικής ανάπτυξης από το Ευρωπαϊκό Γεωργικό Ταμείο Αγροτικής Ανάπτυξης (ΕΕ 2005, L 277, σ. 1)]·

(2α) "Αγρωστώδη ή άλλα ποώδη κτηνοτροφικά φυτά": είναι όλα τα ποώδη φυτά που παραδοσιακά απαντούν στους φυσικούς βοσκότοπους ή συνήθως περιλαμβάνονται στα μείγματα σπόρων προς σπορά βοσκοτόπων ή λιβαδιών στο κράτος μέλος (είτε χρησιμοποιούνται για τη βοσκή ζώων είτε όχι). Τα κράτη μέλη μπορούν να συμπεριλαμβάνουν τα φυτά που απαριθμούνται στο παράρτημα IX του κανονισμού [1782/2003]·

[...]».

6 Συναφώς, η αιτιολογική σκέψη 1 του κανονισμού (ΕΚ) 239/2005 της Επιτροπής, της 11ης Φεβρουαρίου 2005 (ΕΕ 2005, L 42, σ. 3), ο οποίος τροποποίησε τον κανονισμό 796/2004 όπως ίσχυε αρχικώς, ανέφερε τα εξής:

«Το άρθρο 2 του κανονισμού 796/2004 [...] περιέχει διάφορους ορισμούς που πρέπει να διευκρινιστούν. Ειδικότερα είναι ανάγκη να διευκρινισθεί ο ορισμός του "μόνιμου βοσκότοπου" στο σημείο 2 του εν λόγω άρθρου και επίσης να εισαχθεί ο ορισμός για τη χρήση του όρου "αγρωστώδη ή

άλλα ποώδη κτηνοτροφικά φυτά”. Ωστόσο, στο πλαίσιο αυτό πρέπει να ληφθεί υπόψη ότι τα κράτη μέλη χρειάζεται να διαθέτουν κάποια ευελιξία, ώστε να μπορούν να συνεκτιμούν τις τοπικές αγρονομικές συνθήκες.»

7 Το άρθρο 8 του κανονισμού 796/2004, με τίτλο «Γενικές αρχές για τα αγροτεμάχια», προέβλεπε στην παράγραφο 1 τα εξής:

«Με την επιφύλαξη του άρθρου 34 παράγραφος 2 του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 73/2009 ένα γεωτεμάχιο στο οποίο υπάρχουν δένδρα θεωρείται επιλέξιμη έκταση για την εφαρμογή των καθεστώτων στρεμματικής ενίσχυσης, υπό τον όρο ότι οι γεωργικές δραστηριότητες ή, κατά περίπτωση, η προβλεπόμενη παραγωγή μπορούν να πραγματοποιηθούν υπό συνθήκες αντίστοιχες με εκείνες των γεωτεμαχίων της ίδιας περιοχής στα οποία δεν υπάρχουν δένδρα.»

8 Ο Τίτλος ΙΙΙ του κανονισμού 796/2004, σχετικά με τους «ελέγχ[ους]», περιλάμβανε το άρθρο 27, επιγραφόμενο «Επιλογή του δείγματος ελέγχου». Η παράγραφος 1 του άρθρου αυτού είχε ως εξής:

«1. Τα δείγματα ελέγχου για τη διεξαγωγή των επιτόπιων ελέγχων δυνάμει του παρόντος κανονισμού επιλέγονται από την αρμόδια αρχή βάσει μιας ανάλυσης κινδύνων και βάσει ενός στοιχείου αντιπροσωπευτικότητας των αιτήσεων ενίσχυσης που υποβλήθηκαν. Η αποτελεσματικότητα της ανάλυσης κινδύνων αξιολογείται και ενημερώνεται σε ετήσια βάση:

α) με προσδιορισμό της καταλληλότητας κάθε παράγοντα κινδύνου·

β) με σύγκριση των αποτελεσμάτων των δειγμάτων που επιλέγονται βάσει ανάλυσης κινδύνων και εκείνων που επιλέγονται τυχαία όπως προβλέπεται στο δεύτερο εδάφιο·

γ) με βάση την ιδιαίτερη κατάσταση στο κράτος μέλος.

Για την εξασφάλιση της αντιπροσωπευτικότητας, τα κράτη μέλη επιλέγουν τυχαία ποσοστό μεταξύ 20 % και 25 % του ελάχιστου αριθμού των κατόχων εκμετάλλευσης που θα υποβληθούν σε επιτόπιους ελέγχους, όπως προβλέπεται στο άρθρο 26 παράγραφοι 1 και 2.

[...]»

9 Στον ίδιο Τίτλο ΙΙΙ περιλαμβανόταν το άρθρο 30 του κανονισμού αυτού, επιγραφόμενο «Προσδιορισμός των εκτάσεων». Σύμφωνα με την παράγραφο 2 του εν λόγω άρθρου:

«Η συνολική έκταση ενός αγροτεμαχίου μπορεί να λαμβάνεται υπόψη, υπό τον όρο ότι χρησιμοποιείται πλήρως σύμφωνα με τα συνήθη πρότυπα του οικείου κράτους μέλους ή περιφέρειας. Στις άλλες περιπτώσεις, λαμβάνεται υπόψη η πραγματικά χρησιμοποιούμενη έκταση.

Όσον αφορά τις περιφέρειες όπου ορισμένα στοιχεία, όπως φράκτες, τάφροι και τοιχία, εντάσσονται κατά παράδοση σε ορθές πρακτικές καλλιέργειας ή γεωργικής εκμετάλλευσης, τα κράτη μέλη δύνανται να αποφασίζουν ότι η αντίστοιχη επιφάνεια αποτελεί τμήμα της πλήρως χρησιμοποιούμενης έκτασης, υπό τον όρο ότι δεν υπερβαίνει ένα συνολικό πλάτος που καθορίζεται από τα κράτη μέλη. Το πλάτος αυτό πρέπει να αντιστοιχεί στο παραδοσιακό πλάτος στη συγκεκριμένη περιφέρεια και να μην υπερβαίνει τα 2 μέτρα.

[...]»

Ο κανονισμός (ΕΚ) 1290/2005

10 Στον Τίτλο IV, επιγραφόμενο «Εκκαθάριση των λογαριασμών και εποπτεία από την Επιτροπή», του κανονισμού (ΕΚ) 1290/2005 του Συμβουλίου, της 21ης Ιουνίου 2005, για τη χρηματοδότηση της κοινής γεωργικής πολιτικής (ΕΕ 2005, L 209, σ. 1), περιλαμβανόταν το άρθρο 31, επιγραφόμενο «Εκκαθάριση ως προς τη συμμόρφωση». Οι παράγραφοι 2 έως 4 του άρθρου αυτού είχαν ως εξής:

«2. Η Επιτροπή εκτιμά τα προς αποκλεισμό ποσά με γνώμονα κυρίως την έκταση της έλλειψης συμμόρφωσης που διαπίστωσε. Η Επιτροπή λαμβάνει υπόψη το είδος και τη σοβαρότητα της παράβασης, καθώς και την οικονομική ζημία που υπέστη η Κοινότητα.

3. Πριν από κάθε απόφαση απόρριψης της χρηματοδότησης, τα αποτελέσματα των ελέγχων της Επιτροπής και οι απαντήσεις του ενδιαφερόμενου κράτους μέλους κοινοποιούνται εγγράφως και, κατόπιν, τα δύο μέρη επιχειρούν να καταλήξουν σε συμφωνία για τα μέτρα που πρέπει να ληφθούν.

Εάν δεν επιτευχθεί συμφωνία, το κράτος μέλος δύναται να ζητήσει, εντός τεσσάρων μηνών, την έναρξη διαδικασίας συμβιβασμού των αντίστοιχων θέσεων. Τα αποτελέσματα της διαδικασίας αυτής ανακοινώνονται με έκθεση προς την Επιτροπή, η οποία τα εξετάζει, πριν αποφασίσει να απορρίψει ενδεχομένως τη χρηματοδότηση.

4. Η απόρριψη χρηματοδότησης δεν μπορεί να αφορά:

α) δαπάνες που αναφέρονται στο άρθρο 3 παράγραφος 1 και πραγματοποιήθηκαν νωρίτερα από είκοσι τέσσερις μήνες πριν από την έγγραφη ανακοίνωση των αποτελεσμάτων των ελέγχων στο ενδιαφερόμενο κράτος μέλος από την Επιτροπή·

[...]».

Ο κανονισμός (ΕΚ) 885/2006

11 Ο κανονισμός (ΕΚ) 885/2006 της Επιτροπής, της 21ης Ιουνίου 2006, για τη θέσπιση λεπτομερών κανόνων εφαρμογής του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1290/2005 του Συμβουλίου σχετικά με τη διαπίστευση των οργανισμών πληρωμών και άλλων οργανισμών και την εκκαθάριση των λογαριασμών του ΕΓΤΕ και του ΕΓΤΑΑ (ΕΕ 2006, L 171, σ. 90), περιλάμβανε το άρθρο 11, με τίτλο «Εκκαθάριση ως προς τη συμμόρφωση». Οι παράγραφοι 1 έως 3 του άρθρου αυτού προέβλεπαν τα εξής:

«1. Εάν, ως αποτέλεσμα έρευνας, η Επιτροπή θεωρεί ότι οι δαπάνες δεν πραγματοποιήθηκαν σύμφωνα με τους κοινοτικούς κανόνες, κοινοποιεί τα πορίσματά της στο ενδιαφερόμενο κράτος μέλος και υποδεικνύει τα απαραίτητα διορθωτικά μέτρα προκειμένου να διασφαλιστεί η μελλοντική συμμόρφωση με τους εν λόγω κανόνες.

Η κοινοποίηση περιέχει παραπομπή στο παρόν άρθρο. Το κράτος μέλος απαντά εντός δύο μηνών από την παραλαβή της κοινοποίησης και η Επιτροπή δύναται να τροποποιήσει τη θέση της αναλόγως. Σε αιτιολογημένες περιπτώσεις, η Επιτροπή είναι δυνατόν να χορηγήσει παράταση της προθεσμίας απάντησης.

Μετά την εκπνοή του χρονικού διαστήματος εντός του οποίου πρέπει να δοθεί απάντηση, η Επιτροπή συγκαλεί διμερή συνάντηση και αμφότερα τα μέρη καταβάλλουν προσπάθειες προκειμένου να καταλήξουν σε συμφωνία σχετικά με τα μέτρα που πρέπει να ληφθούν, καθώς και σχετικά με την εκτίμηση της σοβαρότητας της παράβασης και της οικονομικής ζημίας που προκλήθηκε στον κοινοτικό προϋπολογισμό.

2. Εντός δύο μηνών από την ημερομηνία παραλαβής των πρακτικών της διμερούς συνάντησης που προβλέπεται στην παράγραφο 1 τρίτο εδάφιο, το κράτος μέλος κοινοποιεί τις πληροφορίες που ζητήθηκαν κατά τη συνάντηση ή όσες άλλες πληροφορίες θεωρεί χρήσιμες για την εν εξελίξει εξέταση.

Σε αιτιολογημένες περιπτώσεις η Επιτροπή δύναται, κατόπιν αιτιολογημένου αιτήματος κράτους μέλους, να επιτρέψει παράταση του χρονικού διαστήματος που προβλέπεται στο πρώτο εδάφιο. Το αίτημα απευθύνεται στην Επιτροπή πριν από την εκπνοή του εν λόγω διαστήματος.

Μετά από την εκπνοή του διαστήματος που αναφέρεται στο πρώτο εδάφιο, η Επιτροπή κοινοποιεί επισήμως τα συμπεράσματά της στο κράτος μέλος, βάσει των πληροφοριών που έλαβε στο πλαίσιο της διαδικασίας εκκαθάρισης ως προς τη συμμόρφωση. Στην κοινοποίηση αξιολογούνται οι δαπάνες τις οποίες η Επιτροπή προβλέπει να αποκλείσει από την κοινοτική χρηματοδότηση βάσει του άρθρου 31 του κανονισμού [1290/2005] και γίνεται παραπομπή στο άρθρο 16 παράγραφος 1 του παρόντος κανονισμού.

3. Το κράτος μέλος ενημερώνει την Επιτροπή σχετικά με τα διορθωτικά μέτρα που έχει λάβει προκειμένου να διασφαλίσει τη συμμόρφωση με τους κοινοτικούς κανόνες και την πραγματική ημερομηνία εφαρμογής τους.

Η Επιτροπή, [αφού] εξετάσει τις εκθέσεις που συντάσσει το όργανο συμβιβασμού σύμφωνα με το Κεφάλαιο 3 του παρόντος κανονισμού, [εκδίδει], εφόσον κριθεί σκόπιμο, μία ή περισσότερες αποφάσεις βάσει του άρθρου 31 του κανονισμού [1290/2005], προκειμένου να αποκλείσει από την κοινοτική χρηματοδότηση δαπάνες που χαρακτηρίζονται από μη συμμόρφωση με τους κοινοτικούς κανόνες, έως ότου το κράτος μέλος εφαρμόσει αποτελεσματικά τα διορθωτικά μέτρα.

Κατά την αξιολόγηση των δαπανών που πρόκειται να αποκλειστούν από την κοινοτική χρηματοδότηση, η Επιτροπή δύναται να λάβει υπόψη οιαδήποτε στοιχεία κοινοποιούν τα κράτη μέλη μετά την εκπνοή του χρονικού διαστήματος που προβλέπεται στην παράγραφο 2, εάν αυτό είναι αναγκαίο για την καλύτερη εκτίμηση της οικονομικής ζημίας που προκλήθηκε στον κοινοτικό προϋπολογισμό, με την προϋπόθεση ότι η καθυστερημένη διαβίβαση των στοιχείων δικαιολογείται από έκτακτες συνθήκες.

[...]»

Ο κανονισμός (ΕΚ) 73/2009

12 Οι αιτιολογικές σκέψεις 7 και 23 του κανονισμού (ΕΚ) 73/2009 του Συμβουλίου, της 19ης Ιανουαρίου 2009, σχετικά με τη θέσπιση κοινών κανόνων για τα καθεστώτα άμεσης στήριξης για τους γεωργούς στο πλαίσιο της κοινής γεωργικής πολιτικής και τη θέσπιση ορισμένων καθεστώτων στήριξης για τους γεωργούς, για την τροποποίηση των κανονισμών (ΕΚ) αριθ. 1290/2005, (ΕΚ) αριθ. 247/2006, (ΕΚ) αριθ. 378/2007 και για την κατάργηση του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1782/2003 (ΕΕ 2009, L 30, σ. 16), ανέφεραν τα εξής:

«(7) Στον κανονισμό [1782/2003], αναγνωρίστηκε η θετική επίδραση των μόνιμων βοσκότοπων στο περιβάλλον. Τα μέτρα του κανονισμού για την ενθάρρυνση της διατήρησης των υφιστάμενων μόνιμων βοσκοτόπων ώστε να αποφευχθεί η μαζική τους μετατροπή σε αρόσιμες εκτάσεις θα πρέπει να διατηρηθούν.

[...]

(23) Η πείρα από την εφαρμογή του καθεστώτος ενιαίας ενίσχυσης κατέδειξε ότι, σε ορισμένες περιπτώσεις, χορηγήθηκε αποσυνδεδεμένη εισοδηματική στήριξη σε δικαιούχους των οποίων οι γεωργικές δραστηριότητες αποτελούσαν ασήμαντο μέρος των συνολικών οικονομικών δραστηριοτήτων ή των οποίων ο επιχειρηματικός στόχος δεν αφορά καθόλου ή οριακά μόνον την άσκηση γεωργικής δραστηριότητας. Για να αποφευχθεί η χορήγηση γεωργικής εισοδηματικής στήριξης σε τέτοιους δικαιούχους και να διασφαλισθεί ότι η κοινοτική στήριξη χρησιμοποιείται πλήρως για την εξασφάλιση δίκαιου βιοτικού επιπέδου για τον γεωργικό πληθυσμό, τα κράτη μέλη θα πρέπει να εξουσιοδοτηθούν να μη χορηγούν άμεσες ενισχύσεις δυνάμει του παρόντος κανονισμού σε αυτά τα φυσικά και νομικά πρόσωπα.»

13 Ο κανονισμός 73/2009 περιείχε τον Τίτλο ΙΙ, «Γενικές διατάξεις περί άμεσων ενισχύσεων», στον οποίο περιλαμβανόταν το κεφάλαιο 4 σχετικά με το «ολοκληρωμένο σύστημα διαχείρισης και ελέγχου». Το κεφάλαιο αυτό περιλάμβανε το άρθρο 19, με τίτλο «Αιτήσεις ενίσχυσης», του οποίου η παράγραφος 1 όριζε τα εξής:

«Κάθε έτος, ο γεωργός υποβάλλει αίτηση για άμεσες ενισχύσεις, στην οποία αναφέρονται, ανάλογα με την περίπτωση, τα ακόλουθα:

α) όλα τα αγροτεμάχια της εκμετάλλευσης και, όταν το κράτος μέλος εφαρμόζει το άρθρο 15 παράγραφος 3, τον αριθμό των ελαιοδέντρων και τη θέση τους στο αγροτεμάχιο,

β) τα δικαιώματα ενίσχυσης που έχουν δηλωθεί για ενεργοποίηση,

γ) κάθε άλλη πληροφορία που προβλέπεται από τον παρόντα κανονισμό ή από το οικείο κράτος μέλος.

[...]»

14 Στον Τίτλο ΙΙΙ του κανονισμού αυτού, που επιγραφόταν «Καθεστώς ενιαίας ενίσχυσης», περιλαμβανόταν το άρθρο 34 σχετικά με την «ενεργοποίηση των δικαιωμάτων ενίσχυσης ανά επιλέξιμο εκτάριο». Κατά την παράγραφο 2 του εν λόγω άρθρου:

«Για τους σκοπούς του παρόντος τίτλου, ως “επιλέξιμο εκτάριο” νοείται:

α) κάθε γεωργική έκταση της εκμετάλλευσης, συμπεριλαμβανομένων των εκτάσεων που καλύπτονται από δασύλλια περιοδικής υλοτόμησης με βραχυχρόνια αμειψισπορά [...], η οποία χρησιμοποιείται για γεωργική δραστηριότητα […] και

β) κάθε έκταση που έδωσε δικαίωμα σε ενισχύσεις στο πλαίσιο του καθεστώτος ενιαίας ενίσχυσης ή του καθεστώτος ενιαίας στρεμματικής ενίσχυσης κατά το 2008 και η οποία:

[...]

ii) για τη διάρκεια της σχετικής δέσμευσης του συγκεκριμένου γεωργού, αναδασώνεται σύμφωνα με το άρθρο 31 του [κανονισμού 1257/1999] ή το άρθρο 43 του [κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1698/2005 του Συμβουλίου, της 20ής Σεπτεμβρίου 2005, για τη στήριξη της αγροτικής ανάπτυξης από το ΕΓΤΑΑ (ΕΕ 2005, L 277, σ. 1),] ή στο πλαίσιο εθνικού καθεστώτος, οι προϋποθέσεις του οποίου συμφωνούν με το άρθρο 43 παράγραφοι 1, 2 και 3 του εν λόγω κανονισμού, [...]

[...]».

15 Το άρθρο 137 του κανονισμού 73/2009, με τίτλο «Επιβεβαίωση των δικαιωμάτων ενίσχυσης», περιλαμβανόταν στο κεφάλαιο 1, με τίτλο «Διατάξεις εφαρμογής», του Τίτλου VII του κανονισμού αυτού. Το άρθρο αυτό είχε ως εξής:

«1. Τα δικαιώματα ενίσχυσης που χορηγήθηκαν σε γεωργούς πριν από την 1η Ιανουαρίου 2009 θεωρούνται νόμιμα και κανονικά από την 1η Ιανουαρίου 2010.

2. Η παράγραφος 1 δεν εφαρμόζεται στα δικαιώματα ενίσχυσης που χορηγήθηκαν σε γεωργούς βάσει [...] αιτήσεων [που περιέχουν γραφικά σφάλματα], εκτός από τις περιπτώσεις κατά τις οποίες το σφάλμα δεν μπορούσε ευλόγως να ανιχνευθεί από τον γεωργό.

3. Η παράγραφος 1 του παρόντος άρθρου δεν θίγει την αρμοδιότητα της Επιτροπής να λαμβάνει τις αποφάσεις που αναφέρονται στο άρθρο 31 του κανονισμού [1290/2005] όσον αφορά τις δαπάνες που πραγματοποιήθηκαν για τις ενισχύσεις που χορηγήθηκαν σχετικά με οιοδήποτε ημερολογιακό έτος έως και το 2009.»

Ο κανονισμός (ΕΚ) 1120/2009

16 Το άρθρο 2 του κανονισμού (ΕΚ) 1120/2009 της Επιτροπής, της 29ης Οκτωβρίου 2009, για τη θέσπιση λεπτομερών κανόνων εφαρμογής του καθεστώτος ενιαίας ενίσχυσης που προβλέπεται στον Τίτλο ΙΙΙ του κανονισμού 73/2009 (ΕΕ 2009, L 316, σ. 1), όριζε τα ακόλουθα:

«Για τους σκοπούς του τίτλου ΙΙΙ του κανονισμού [73/2009] και του παρόντος κανονισμού, νοούνται ως:

[...]

γ) "μόνιμος βοσκότοπος": η γη που χρησιμοποιείται για την ανάπτυξη αγρωστωδών ή άλλων ποωδών κτηνοτροφικών φυτών με φυσικό τρόπο (αυτοφυή) ή με καλλιέργεια (σπαρμένα) και δεν έχει περιληφθεί στην αμειψισπορά για πενταετές ή μεγαλύτερο διάστημα, εξαιρουμένων των εκτάσεων υπό παύση καλλιέργειας σύμφωνα με τον κανονισμό [2078/92], των εκτάσεων υπό παύση καλλιέργειας σύμφωνα με τα άρθρα 22, 23 και 24 του κανονισμού [1257/1999] και των εκτάσεων υπό παύση καλλιέργειας σύμφωνα με το άρθρο 39 του κανονισμού [1698/2005]· για τον σκοπό αυτό, ως "αγρωστώδη ή άλλα ποώδη κτηνοτροφικά φυτά" νοούνται όλα τα ποώδη φυτά που παραδοσιακά απαντούν στους φυσικούς βοσκότοπους ή συνήθως περιλαμβάνονται στα μείγματα σπόρων προς σπορά βοσκοτόπων ή λιβαδιών στο κράτος μέλος (είτε χρησιμοποιούνται για τη βοσκή ζώων είτε όχι). Τα κράτη μέλη μπορούν να συμπεριλάβουν τις αροτραίες καλλιέργειες που περιλαμβάνονται στο παράρτημα Ι·

[...]».

Ο κανονισμός (ΕΚ) 1122/2009

17 Ο κανονισμός (ΕΚ) 1122/2009 της Επιτροπής, της 30ής Νοεμβρίου 2009, σχετικά με τη θέσπιση λεπτομερών διατάξεων εφαρμογής του καθεστώτος ενιαίας ενίσχυσης που προβλέπεται στον Τίτλο ΙΙΙ του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 73/2009 του Συμβουλίου όσον αφορά την πολλαπλή συμμόρφωση, τη διαφοροποίηση και το ολοκληρωμένο σύστημα διαχείρισης και ελέγχου, στο πλαίσιο των καθεστώτων άμεσης στήριξης για τους γεωργούς που προβλέπονται στον εν λόγω κανονισμό, καθώς και λεπτομερών διατάξεων εφαρμογής του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1234/2007 του Συμβουλίου όσον αφορά την πολλαπλή συμμόρφωση στο πλαίσιο του καθεστώτος στήριξης που προβλέπεται για τον αμπελοοινικό τομέα (ΕΕ 2009, L 316, σ. 65), περιείχε τον Τίτλο ΙΙ σχετικά με τις

«αιτήσεις ενίσχυσης». Στον εν λόγω τίτλο, το κεφάλαιο Ι του τίτλου αυτού, σχετικά με την «ενιαία αίτηση», περιλάμβανε το άρθρο 11 του ίδιου κανονισμού, επιγραφόμενο «Ημερομηνία υποβολής της ενιαίας αίτησης». Κατά την παράγραφο 2 του εν λόγω άρθρου:

«Η ενιαία αίτηση υποβάλλεται μέχρι την ημερομηνία που καθορίζεται από τα κράτη μέλη, το αργότερο όμως την 15η Μαΐου. Ωστόσο, η Εσθονία, η Λεττονία, η Λιθουανία, η Φινλανδία και η Σουηδία μπορούν να καθορίσουν μεταγενέστερη ημερομηνία, όχι όμως πέραν της 15ης Ιουνίου.

[...]»

18 Το άρθρο 31 του εν λόγω κανονισμού αφορούσε την «επιλογή του δείγματος ελέγχου» και όριζε, στις παραγράφους 1 και 2, τα εξής:

«1. Τα δείγματα ελέγχου για τη διεξαγωγή των επιτόπιων ελέγχων δυνάμει του παρόντος κανονισμού επιλέγονται από την αρμόδια αρχή βάσει ανάλυσης κινδύνων και βάσει της αντιπροσωπευτικότητας των αιτήσεων ενίσχυσης που υποβλήθηκαν.

Για την εξασφάλιση της αντιπροσωπευτικότητας, τα κράτη μέλη επιλέγουν τυχαία ποσοστό μεταξύ 20 % και 25 % του ελάχιστου αριθμού των γεωργών που πρέπει να υποβάλλονται σε επιτόπιους ελέγχους, όπως προβλέπεται στο άρθρο 30 παράγραφοι 1 και 2.

Ωστόσο, εάν ο αριθμός των γεωργών που πρόκειται να υποβληθούν σε επιτόπιους ελέγχους υπερβαίνει τον ελάχιστο αριθμό των γεωργών που πρέπει να υποβάλλονται σε επιτόπιους ελέγχους, όπως προβλέπεται στο άρθρο 30 παράγραφοι 1 και 2, το ποσοστό των τυχαία επιλεγέντων γεωργών στο επιπρόσθετο δείγμα δεν πρέπει να υπερβαίνει το 25 %.

2. Η αποτελεσματικότητα της ανάλυσης κινδύνων αξιολογείται και αναθεωρείται σε ετήσια βάση:

α) με προσδιορισμό της καταλληλότητας κάθε παράγοντα κινδύνου·

β) με σύγκριση των αποτελεσμάτων του δείγματος που επιλέγεται βάσει ανάλυσης κινδύνων και εκείνου που επιλέγεται τυχαία, όπως προβλέπεται στο δεύτερο εδάφιο της παραγράφου 1·

γ) λαμβάνοντας υπόψη την ιδιαίτερη κατάσταση στο κράτος μέλος.»

19 Το άρθρο 34 του ίδιου κανονισμού, με τίτλο «Προσδιορισμός των εκτάσεων», προέβλεπε, στις παραγράφους 2 και 4, τα εξής:

«2. Η συνολική έκταση ενός αγροτεμαχίου μπορεί να λαμβάνεται υπόψη, υπό τον όρο ότι χρησιμοποιείται πλήρως σύμφωνα με τα συνήθη πρότυπα του οικείου κράτους μέλους ή περιφέρειας. Στις άλλες περιπτώσεις, λαμβάνεται υπόψη η πραγματικά χρησιμοποιούμενη έκταση.

Όσον αφορά τις περιφέρειες όπου ορισμένα στοιχεία, όπως φράκτες, τάφροι και τοιχία, εντάσσονται κατά παράδοση σε ορθές πρακτικές καλλιέργειας ή γεωργικής εκμετάλλευσης, τα κράτη μέλη μπορούν να αποφασίζουν ότι η αντίστοιχη επιφάνεια αποτελεί τμήμα της πλήρως χρησιμοποιούμενης έκτασης, υπό τον όρο ότι δεν υπερβαίνει ένα συνολικό πλάτος που καθορίζεται από τα κράτη μέλη. Το πλάτος αυτό πρέπει να αντιστοιχεί στο παραδοσιακό πλάτος στη συγκεκριμένη περιφέρεια και να μην υπερβαίνει τα 2 μέτρα.

[...]

4. Με την επιφύλαξη του άρθρου 34 παράγραφος 2 του κανονισμού [73/2009], αγροτεμάχιο στο οποίο υπάρχουν δένδρα θεωρείται επιλέξιμη έκταση για την εφαρμογή των καθεστώτων στρεμματικής ενίσχυσης, υπό τον όρο ότι οι γεωργικές δραστηριότητες ή, κατά περίπτωση, η προβλεπόμενη παραγωγή μπορούν να πραγματοποιηθούν υπό συνθήκες αντίστοιχες με εκείνες των αγροτεμαχίων της ίδιας περιοχής στα οποία δεν υπάρχουν δένδρα.»

20 Το άρθρο 53 του κανονισμού 1122/2009, με τίτλο «Στοιχεία των επιτόπιων ελέγχων», όριζε στην παράγραφο 6 τα εξής:

«Οι επιτόπιοι έλεγχοι στο δείγμα που προβλέπεται στο άρθρο 50 παράγραφος 1 διενεργούνται εντός του ημερολογιακού έτους κατά το οποίο υποβλήθηκαν οι αιτήσεις ενίσχυσης.»

Ο κανονισμός (ΕΕ) 1307/2013

21 Το άρθρο 4, παράγραφος 1, στοιχείο η΄, του κανονισμού (ΕΕ) 1307/2013 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 17ης Δεκεμβρίου 2013, περί θεσπίσεως κανόνων για άμεσες ενισχύσεις στους γεωργούς βάσει καθεστώτων στήριξης στο πλαίσιο της Κοινής γεωργικής πολιτικής και για την κατάργηση του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 637/2008 και του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 73/2009 του Συμβουλίου (ΕΕ 2013, L 347 σ. 608), ως είχε αρχικώς, περιείχε τον ακόλουθο ορισμό:

«Για τους σκοπούς του παρόντος κανονισμού, ισχύουν οι εξής ορισμοί:

[...]

η) ως “μόνιμος βοσκότοπος και μόνιμος λειμώνας”, (που αναφέρονται από κοινού ως “μόνιμος βοσκότοπος”) νοείται η γη που χρησιμοποιείται για την ανάπτυξη αγρωστωδών ή άλλων ποωδών κτηνοτροφικών φυτών με φυσικό τρόπο (αυτοφυή) ή με καλλιέργεια (σπαρμένα) και δεν έχει περιληφθεί στην αμειψισπορά επί πέντε έτη ή περισσότερο· μπορεί να περιλαμβάνει άλλα είδη, όπως θάμνους και/ή δένδρα που προσφέρονται για βοσκή, υπό τον όρο ότι επικρατούν τα αγρωστώδη και λοιπά ποώδη κτηνοτροφικά φυτά, καθώς και, εφόσον ληφθεί σχετική απόφαση των κρατών μελών, γη που προσφέρεται για βοσκή και εντάσσεται σε καθιερωμένες τοπικές πρακτικές όπου τα αγρωστώδη και λοιπά ποώδη κτηνοτροφικά φυτά παραδοσιακά δεν επικρατούν στις εκτάσεις βοσκής».

22 Η διάταξη αυτή, όπως τροποποιήθηκε με τον κανονισμό (ΕΕ) 2017/2393 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 13ης Δεκεμβρίου 2017 (ΕΕ 2017, L 350, σ. 15), έχει ως εξής:

«Για τους σκοπούς του παρόντος κανονισμού, ισχύουν οι εξής ορισμοί:

[...]

η) ως “μόνιμος βοσκότοπος και μόνιμος λειμώνας” (που αναφέρονται από κοινού ως “μόνιμος βοσκότοπος”) νοείται η γη που χρησιμοποιείται για την ανάπτυξη αγρωστωδών ή άλλων ποωδών κτηνοτροφικών φυτών με φυσικό τρόπο (αυτοφυή) ή με καλλιέργεια (σπαρμένα) και δεν έχει περιληφθεί στην αμειψισπορά επί πέντε έτη ή περισσότερο, καθώς και, εφόσον ληφθεί σχετική απόφαση των κρατών μελών, που δεν έχει οργωθεί επί πέντε έτη ή περισσότερο. Μπορούν να περιλαμβάνονται άλλα είδη όπως θάμνοι και/ή δέντρα που προσφέρονται για βοσκή και, εφόσον ληφθεί σχετική απόφαση των κρατών μελών, άλλα είδη όπως θάμνοι και/ή δέντρα που παράγουν ζωοτροφές, υπό τον όρο ότι επικρατούν τα αγρωστώδη και λοιπά ποώδη κτηνοτροφικά φυτά. Τα κράτη μέλη μπορούν επίσης να αποφασίζουν να θεωρούν μόνιμο βοσκότοπο:
   i) γη που προσφέρεται για βοσκή και εντάσσεται σε καθιερωμένες τοπικές πρακτικές όπου τα αγρωστώδη και λοιπά ποώδη κτηνοτροφικά φυτά δεν επικρατούν παραδοσιακά στις εκτάσεις βοσκής, και/ή

ii) γη που προσφέρεται για βοσκή όπου τα αγρωστώδη και λοιπά ποώδη κτηνοτροφικά φυτά δεν επικρατούν στις εκτάσεις βοσκής ή απουσιάζουν από αυτές».

Το ιστορικό της διαφοράς

23 Μεταξύ Ιουνίου 2010 και Ιουνίου 2012, η Επιτροπή διενήργησε δύο σειρές ερευνών σχετικά με τις δαπάνες που πραγματοποίησε η Ελληνική Δημοκρατία στο πλαίσιο, αφενός, των στρεμματικών ενισχύσεων για τα έτη υποβολής αιτήσεων 2009 έως 2011 και, αφετέρου, του καθεστώτος της πολλαπλής συμμόρφωσης για τα ίδια αυτά έτη υποβολής αιτήσεων.

24 Κατά το πέρας των ερευνών αυτών, η Επιτροπή γνωστοποίησε τις παρατηρήσεις της στην Ελληνική Δημοκρατία με επιστολή της 24ης Νοεμβρίου 2011, σύμφωνα με το άρθρο 11, παράγραφος 1, του κανονισμού 885/2006 (στο εξής: πρώτη κοινοποίηση της 24ης Νοεμβρίου 2011). Το ως άνω κράτος μέλος απάντησε στην επιστολή αυτή στις 24 Ιανουαρίου 2012.

25 Όσον αφορά τις στρεμματικές ενισχύσεις, κατόπιν της πρώτης κοινοποίησης της 24ης Νοεμβρίου 2011 και των σχετικών απαντήσεων της Ελληνικής Δημοκρατίας, πραγματοποιήθηκε διμερής σύσκεψη στις 23 Μαΐου 2013. Στις 14 Ιουνίου 2013, η Επιτροπή απέστειλε στην Ελληνική Δημοκρατία τα συμπεράσματά της, στα οποία το εν λόγω κράτος μέλος απάντησε στις 19 Σεπτεμβρίου 2013.

26 Με επιστολή της 18ης Φεβρουαρίου 2014, η Επιτροπή ενημέρωσε την Ελληνική Δημοκρατία για την πρόθεσή της να αποκλείσει από τη χρηματοδότηση της Ευρωπαϊκής Ένωσης ποσό ύψους 302 577 561,08 ευρώ, για τον λόγο ότι η εφαρμογή του συστήματος καταβολής στρεμματικών ενισχύσεων δεν ήταν σύμφωνη με τους ισχύοντες ενωσιακούς κανόνες κατά τα έτη υποβολής αιτήσεων 2009 έως 2011.

27 Με επιστολή της 8ης Απριλίου 2014, η Ελληνική Δημοκρατία παρέπεμψε την υπόθεση ενώπιον του οργάνου συμβιβασμού, το οποίο εξέδωσε τη γνώμη του στις 22 Οκτωβρίου 2014.

28 Στις 27 Ιανουαρίου 2015, η Επιτροπή εξέδωσε την τελική της θέση, με την οποία πρότεινε να αποκλεισθεί από τη χρηματοδότηση ένα τελικό ακαθάριστο ποσό ύψους 313 483 531,71 ευρώ.

29 Όσον αφορά το καθεστώς της πολλαπλής συμμόρφωσης, κατόπιν της πρώτης κοινοποίησης της 24ης Νοεμβρίου 2011 και των σχετικών απαντήσεων της Ελληνικής Δημοκρατίας, το καθεστώς αυτό επίσης αποτέλεσε αντικείμενο της διμερούς σύσκεψης της 23ης Μαΐου 2013, για την οποία έγινε λόγος στη σκέψη 25 της παρούσας απόφασης. Στις 14 Ιουνίου 2013, η Επιτροπή απέστειλε στην Ελληνική Δημοκρατία τα συμπεράσματά της, στα οποία η τελευταία απάντησε στις 13 Νοεμβρίου 2013.

30 Με επιστολή της 1ης Απριλίου 2014, η Ελληνική Δημοκρατία παρέπεμψε επίσης την υπόθεση ενώπιον του οργάνου συμβιβασμού, το οποίο εξέδωσε τη γνώμη του στις 24 Σεπτεμβρίου 2014.

31 Στις 4 Φεβρουαρίου 2015, η Επιτροπή εξέδωσε την τελική της θέση, με την οποία πρότεινε να αποκλεισθεί από τη χρηματοδότηση ένα τελικό ακαθάριστο ποσό ύψους 16 060 573,95 ευρώ.

32 Με την προσβαλλόμενη απόφαση, η οποία εκδόθηκε στις 22 Ιουνίου 2015, η Επιτροπή επέβαλε κατ' αποκοπήν διορθώσεις για τα έτη υποβολής αιτήσεων 2009 έως 2011, ανερχόμενες σε καθαρό ποσό ύψους 302 577 561,08 ευρώ, όσον αφορά τις άμεσες στρεμματικές ενισχύσεις, και σε καθαρό ποσό ύψους 15 383 972,53 ευρώ, όσον αφορά το καθεστώς της πολλαπλής συμμόρφωσης.

33 Η Επιτροπή δικαιολόγησε την επιβολή των κατ' αποκοπήν διορθώσεων με την αιτιολογία η οποία παρατίθεται στη συνοπτική έκθεση που επισυνάφθηκε στην προσβαλλόμενη απόφαση και η οποία περιλαμβάνεται στις σκέψεις 16 έως 34 της αναιρεσιβαλλόμενης απόφασης.

Η διαδικασία ενώπιον του Γενικού Δικαστηρίου και η αναιρεσιβαλλόμενη απόφαση

34 Με δικόγραφο που κατέθεσε στη Γραμματεία του Γενικού Δικαστηρίου στις 29 Αυγούστου 2015, η Ελληνική Δημοκρατία άσκησε προσφυγή ακυρώσεως κατά της προσβαλλόμενης απόφασης ενώπιον του Γενικού Δικαστηρίου προβάλλοντας, κατ' ουσίαν, έξι λόγους ακυρώσεως.

35 Οι δύο πρώτοι λόγοι αφορούσαν τη διόρθωση 25 % που επιβλήθηκε για τις αδυναμίες κατά τον ορισμό και τον έλεγχο των μονίμων βοσκοτόπων και στηρίζονταν, ο μεν πρώτος, σε εσφαλμένη ερμηνεία και εφαρμογή του άρθρου 2, πρώτο εδάφιο, σημείο 2, του κανονισμού 796/2004, καθώς και του άρθρου 2, στοιχείο γ', του κανονισμού 1120/2009, ο δε δεύτερος, σε εσφαλμένη ερμηνεία και εφαρμογή του εγγράφου VI/5330/97 της Επιτροπής, της 23ης Δεκεμβρίου 1997, με τίτλο «Κατευθυντήριες οδηγίες για τον υπολογισμό των οικονομικών συνεπειών κατά την κατάρτιση της αποφάσεως σχετικά με την εκκαθάριση των λογαριασμών του ΕΓΤΠΕ – Τομέας Εγγυήσεων» (στο εξής: έγγραφο VI/5330/97), όσον αφορά τη συνδρομή των προϋποθέσεων επιβολής δημοσιονομικής διόρθωσης 25 %, σε έλλειψη αιτιολογίας, σε υπέρβαση των άκρων ορίων της διακριτικής ευχέρειας της Επιτροπής και ταυτόχρονη παραβίαση της αρχής της αναλογικότητας.

36 Ο τρίτος λόγος ακυρώσεως αφορούσε εσφαλμένη ερμηνεία και εφαρμογή του εγγράφου VI/5330/97 ως προς την επιβολή δημοσιονομικής διόρθωσης 5 %, υπέρβαση των άκρων ορίων της διακριτικής ευχέρειας της Επιτροπής και ταυτόχρονη παραβίαση της αρχής της αναλογικότητας.

37 Ο τέταρτος λόγος ακυρώσεως αφορούσε εσφαλμένη ερμηνεία και εφαρμογή του άρθρου 31, παράγραφος 2, του κανονισμού 1122/2009 και του άρθρου 27 του κανονισμού 796/2004, καθώς και παραβίαση της αρχής της προστασίας της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης.

38 Ο πέμπτος και ο έκτος λόγος αφορούσαν το καθεστώς πολλαπλής συμμόρφωσης και στηρίζονταν, ο μεν πέμπτος, σε εσφαλμένη ερμηνεία και εφαρμογή του άρθρου 11 του κανονισμού 885/2006 και του άρθρου 31 του κανονισμού 1290/2005, σε ανεπαρκή αιτιολογία και σε εσφαλμένη εκτίμηση ως προς την κατ' αποκοπήν διόρθωση 2 % για το έτος υποβολής αιτήσεων 2011, ο δε έκτος, σε παράβαση των άρθρων 266 και 280 ΣΛΕΕ σχετικά με την υποχρέωση της Επιτροπής να λάβει τα μέτρα που συνεπάγεται η εκτέλεση της απόφασης της 6ης Νοεμβρίου 2014, Ελλάδα κατά Επιτροπής (T-632/11, μη δημοσιευθείσα, EU:T:2014:934), και σε έλλειψη αιτιολογίας ως προς τη μη επιστροφή του ποσού των 10 460 620,42 ευρώ στην Ελληνική Δημοκρατία, κατόπιν της έκδοσης της εν λόγω απόφασης.

39 Με την αναιρεσιβαλλόμενη απόφαση, το Γενικό Δικαστήριο απέρριψε την προσφυγή.

Τα αιτήματα των διαδίκων στην αναιρετική διαδικασία

40 Η Ελληνική Δημοκρατία ζητεί από το Δικαστήριο:

– να αναιρέσει την αναιρεσιβαλλόμενη απόφαση·

– να ακυρώσει την προσβαλλόμενη απόφαση· και

– να καταδικάσει την Επιτροπή στα δικαστικά έξοδα.

41 Η Επιτροπή ζητεί από το Δικαστήριο να απορρίψει την αίτηση αναιρέσεως ως αβάσιμη. Ζητεί επίσης να καταδικαστεί η Ελληνική Δημοκρατία στα δικαστικά έξοδα.

42 Το Βασίλειο της Ισπανίας ζητεί από το Δικαστήριο να αναιρέσει την αναιρεσιβαλλόμενη απόφαση και να καταδικάσει την Επιτροπή στα δικαστικά έξοδα.

Επί της αιτήσεως αναιρέσεως

43 Προς στήριξη της αιτήσεως αναιρέσεως, η Ελληνική Δημοκρατία προβάλλει πέντε λόγους. Οι δύο πρώτοι λόγοι αναιρέσεως αφορούν τη δημοσιονομική διόρθωση 25 % που εφαρμόστηκε στις στρεμματικές ενισχύσεις για τους βοσκότοπους. Ο τρίτος λόγος αναιρέσεως αφορά τη δημοσιονομική διόρθωση ύψους 5 % η οποία εφαρμόστηκε για τις αδυναμίες στο σύστημα αναγνώρισης των αγροτεμαχίων για το έτος υποβολής αιτήσεων 2009. Ο τέταρτος λόγος αναιρέσεως αφορά τη δημοσιονομική διόρθωση ύψους 2 % λόγω αναποτελεσματικότητας της ανάλυσης κινδύνων για το έτος υποβολής αιτήσεων 2010. Ο πέμπτος λόγος αφορά τη δημοσιονομική διόρθωση 2 % για το έτος υποβολής αιτήσεων 2011 στο πλαίσιο της πολλαπλής συμμόρφωσης.

Επί του πρώτου λόγου αναιρέσεως

Επιχειρήματα των διαδίκων

44 Με τον πρώτο λόγο αναιρέσεως, η Ελληνική Δημοκρατία προσάπτει, κατ' ουσίαν, στο Γενικό Δικαστήριο ότι ερμήνευσε και εφάρμοσε εσφαλμένως, με τις σκέψεις 49 έως 84 της αναιρεσιβαλλόμενης απόφασης, το άρθρο 2, πρώτο εδάφιο, σημείο 2, του κανονισμού 796/2004 καθώς και το άρθρο 2, στοιχείο γ', του κανονισμού 1120/2009, τα οποία περιέχουν τον ορισμό του «μόνιμου βοσκότοπου», και ότι παρέβη την υποχρέωση αιτιολογήσεως που υπέχει από το άρθρο 296 ΣΛΕΕ.

45 Η Ελληνική Δημοκρατία προσάπτει στο Γενικό Δικαστήριο ότι, με τις σκέψεις 55, 56, 68 και 74 της αναιρεσιβαλλόμενης απόφασης, δέχθηκε εσφαλμένο κριτήριο σχετικά με το είδος βλάστησης που καλύπτει τις εκτάσεις τις οποίες έλαβε υπόψη η Επιτροπή για να καθορίσει αν οι εκτάσεις αυτές αποτελούσαν πράγματι «μόνιμους βοσκότοπους» κατά την έννοια του δικαίου της Ένωσης. Συγκεκριμένα, το Γενικό Δικαστήριο απέδωσε τον χαρακτηρισμό των «μονίμων βοσκοτόπων» αποκλειστικά και μόνο στις εκτάσεις που καλύπτονται από αγρωστώδη ή άλλα ποώδη κτηνοτροφικά φυτά, αποκλείοντας τις εκτάσεις που καλύπτονται από θάμνους και ξυλώδη φυτά, τα οποία χαρακτηρίζουν τους αποκαλούμενους «μεσογειακούς βοσκοτόπους». Κατά την αναιρεσείουσα, όμως, το Γενικό Δικαστήριο θα έπρεπε να έχει επιλέξει άλλο κριτήριο βάσει του οποίου συνιστούν «μόνιμους βοσκότοπους» οι εκτάσεις οι οποίες εντάσσονται σε καθιερωμένες τοπικές πρακτικές, οι οποίες χρησιμοποιούνται παραδοσιακά για βόσκηση και στις οποίες δεν επικρατούν τα αγρωστώδη και λοιπά ποώδη κτηνοτροφικά φυτά. Επομένως, η επικράτηση ξυλώδους βλάστησης στις επίμαχες εκτάσεις δεν μπορεί να χρησιμεύσει ως ενδεικτικό στοιχείο της εγκατάλειψης της γεωργικής δραστηριότητας στις εκτάσεις αυτές.

46 Κατά την Ελληνική Δημοκρατία, η ερμηνεία αυτή είναι δυνατή υπό το πρίσμα του γράμματος του άρθρου 2 του κανονισμού 796/2004, καθώς και του σχετικού πλαισίου και των σκοπών που επιδιώκει ο εν λόγω κανονισμός. Η Ελληνική Δημοκρατία υπογραμμίζει ότι αυτή η ευρεία ερμηνεία της έννοιας του «μόνιμου βοσκότοπου» απορρέει τόσο από το άρθρο 4, παράγραφος 1, στοιχείο η', του κανονισμού 1307/2013 όσο και από τον οδηγό που προορίζεται να δώσει στα κράτη μέλη κατευθυντήριες οδηγίες σχετικά με τους καλύτερους τρόπους τηρήσεως των ισχυουσών νομικών διατάξεων σχετικά με την Κοινή Γεωργική Πολιτική (ΚΓΠ), που δημοσιεύτηκε από το Κοινό Κέντρο Ερευνών (JRC) της Επιτροπής στις 2 Απριλίου 2008, αλλά και από το σχέδιο δράσης που εκπονήθηκε τον Οκτώβριο του 2012 από τις ελληνικές αρχές σε συνεργασία με την Επιτροπή, το οποίο περιλαμβάνει την αξιολόγηση της επιλεξιμότητας των βοσκοτόπων μέσω φωτοερμηνείας δορυφορικών εικόνων σε επίπεδο αγροτεμαχίου αναφοράς (ενότητα) και την εφαρμογή αναλογικού συστήματος (pro rata) υπολογισμού στις περιπτώσεις ύπαρξης θάμνων σε διάσπαρτη μορφή (στο εξής: σχέδιο δράσης του 2012).

47 Προς στήριξη της επιχειρηματολογίας αυτής, το Βασίλειο της Ισπανίας προβάλλει, κατ' ουσίαν, ότι το Γενικό Δικαστήριο υπέπεσε σε πλάνη περί το δίκαιο αποφαινόμενο ότι το αποφασιστικό κριτήριο είναι το είδος της βλάστησης στην οικεία έκταση και πραγματοποιώντας στη συνέχεια την εξέτασή του βάσει του κριτηρίου αυτού. Κατά το εν λόγω κράτος μέλος, το αποφασιστικό κριτήριο στηρίζεται όχι στο είδος της βλάστησης της εν λόγω έκτασης, αλλά στην πραγματική γεωργική χρήση της έκτασης αυτής.

48 Η Επιτροπή ζητεί την απόρριψη του λόγου αυτού αναιρέσεως ως αβάσιμου. Το εν λόγω θεσμικό όργανο είναι της γνώμης ότι το Γενικό Δικαστήριο ερμήνευσε και εφάρμοσε ορθώς την έννοια των «μονίμων βοσκοτόπων» του άρθρου 2, πρώτο εδάφιο, σημείο 2, του κανονισμού 796/2004 καθώς και του άρθρου 2, στοιχείο γ', του κανονισμού 1120/2009. Όπως προκύπτει από τον ανωτέρω ορισμό, το κριτήριο που σχετίζεται με τη φύση της βλάστησης που καλύπτει την οικεία γεωργική έκταση είναι καθοριστικής σημασίας. Επιπλέον, ούτε οι κατευθυντήριες οδηγίες που μνημονεύονται στη σκέψη 46 της παρούσας απόφασης ούτε το εν λόγω σχέδιο δράσης του 2012 ούτε ο κανονισμός 1307/2013, ο οποίος τέθηκε σε εφαρμογή την 1η Ιανουαρίου 2015 και περιέχει διευρυμένο ορισμό της έννοιας των «μονίμων βοσκοτόπων», ασκούν επιρροή στην ερμηνεία του εφαρμοστέου δικαίου κατά τον χρόνο των πραγματικών περιστατικών της υπό κρίση υπόθεσης καθώς και στην εκτίμηση της δημοσιονομικής διόρθωσης που αποφάσισε η Επιτροπή.

Εκτίμηση του Δικαστηρίου

49 Με τον πρώτο λόγο αναιρέσεως, η Ελληνική Δημοκρατία προσάπτει κατ' ουσίαν στο Γενικό Δικαστήριο ότι υπέπεσε σε πλάνη περί το δίκαιο στο πλαίσιο της ερμηνείας της έννοιας των «μονίμων βοσκοτόπων» κατά το άρθρο 2, πρώτο εδάφιο, σημείο 2, του κανονισμού 796/2004, καθώς και κατά το άρθρο 2, στοιχείο γ', του κανονισμού 1120/2009, διαπιστώνοντας, με τη σκέψη 56 της αναιρεσιβαλλόμενης απόφασης, ότι στην έννοια αυτή εμπίπτουν μόνον οι εκτάσεις που καλύπτονται από αγρωστώδη και ποώδη κτηνοτροφικά φυτά, αποκλείοντας τις εκτάσεις που καλύπτονται από ξυλώδη φυτά ή θάμνους, τα οποία χαρακτηρίζουν τους αποκαλούμενους «μεσογειακούς βοσκοτόπους». Συγκεκριμένα, κατά την Ελληνική Δημοκρατία, το κριτήριο σχετικά με τη φύση της βλάστησης η οποία καλύπτει την οικεία γεωργική έκταση δεν είναι καθοριστικό όσον αφορά τον χαρακτηρισμό των «μονίμων βοσκοτόπων».

50 Συναφώς, επισημαίνεται, αφενός, ότι το άρθρο 2, στοιχείο γ', του κανονισμού 1120/2009 περιέχει ορισμό της έννοιας των «μονίμων βοσκοτόπων» του οποίου το γράμμα αντιστοιχεί σε μεγάλο βαθμό προς το γράμμα του ορισμού που περιλαμβάνεται στο άρθρο 2, πρώτο εδάφιο, σημείο 2, του κανονισμού 796/2004. Αφετέρου, από την απόφαση της 15ης Μαΐου 2019, Ελλάδα κατά Επιτροπής (C-341/17 P, EU:C:2019:409), με την οποία το Δικαστήριο ερμήνευσε την έννοια των «μονίμων βοσκοτόπων» του άρθρου 2, πρώτο εδάφιο, σημείο 2, του κανονισμού 796/2004, προκύπτει ότι το καθοριστικό κριτήριο για τον ορισμό του «μόνιμου βοσκότοπου» δεν είναι το είδος της βλάστησης που καλύπτει τη γεωργική έκταση, αλλά η πραγματική χρήση της εν λόγω έκτασης για γεωργική δραστηριότητα χαρακτηριστική των «μονίμων βοσκοτόπων». Κατά συνέπεια, η παρουσία ξυλωδών φυτών ή θάμνων δεν μπορεί αφεαυτής να αποκλείσει τον χαρακτηρισμό μιας έκτασης ως «μόνιμου βοσκότοπου», εφόσον δεν επηρεάζεται κατ' αυτόν τον τρόπο η αποτελεσματική χρήση της επιφάνειας για σκοπούς γεωργικής δραστηριότητας (απόφαση της 15ης Μαΐου 2019, Ελλάδα κατά Επιτροπής, C-341/17 P, EU:C:2019:409, σκέψη 54).

51 Ως εκ τούτου, κρίνοντας, με τη σκέψη 56 της αναιρεσιβαλλόμενης απόφασης, ότι το αποφασιστικό κριτήριο είναι το είδος της βλάστησης που απαντά στην οικεία έκταση και προβαίνοντας εν συνεχεία στη σχετική εξέταση υπό το πρίσμα του κριτηρίου αυτού, το Γενικό Δικαστήριο υπέπεσε σε πλάνη περί το δίκαιο κατά την ερμηνεία και την εφαρμογή της έννοιας του «μόνιμου βοσκότοπου», όπως αυτή προκύπτει από το άρθρο 2, πρώτο εδάφιο, σημείο 2, του κανονισμού 796/2004 και από το

άρθρο 2, στοιχείο γ', του κανονισμού 1120/2009. Επομένως, είναι εσφαλμένη η εκτίμηση του Γενικού Δικαστηρίου η οποία περιλαμβάνεται στη σκέψη 65 της αναιρεσιβαλλόμενης απόφασης και σύμφωνα με την οποία η Ελληνική Δημοκρατία δεν απέδειξε την ανακρίβεια των εκτιμήσεων της Επιτροπής.

52 Κατά συνέπεια, ο πρώτος λόγος αναιρέσεως που προβάλλει η Ελληνική Δημοκρατία πρέπει να γίνει δεκτός. Επομένως, πρέπει να αναιρεθεί το σημείο 1 του διατακτικού της αναιρεσιβαλλόμενης απόφασης, κατά το μέρος που το Γενικό Δικαστήριο απέρριψε την προσφυγή της Ελληνικής Δημοκρατίας σχετικά με την κατ' αποκοπήν διόρθωση ύψους 25 % που επιβλήθηκε με την προσβαλλόμενη απόφαση για τα έτη υποβολής αιτήσεων 2009 έως 2011, λόγω αδυναμιών κατά τον ορισμό και τον έλεγχο των μονίμων βοσκοτόπων.

Επί του δεύτερου λόγου αναιρέσεως

53 Με τον δεύτερο λόγο αναιρέσεως, η Ελληνική Δημοκρατία υποστηρίζει, κατ' ουσίαν, ότι το Γενικό Δικαστήριο ερμήνευσε και εφάρμοσε εσφαλμένως το έγγραφο VI/5330/97 όσον αφορά τη συνδρομή των τεσσάρων προϋποθέσεων που είναι αναγκαίες για την επιβολή διόρθωσης ύψους 25 %.

54 Δεδομένου ότι ο λόγος αυτός αφορά τη διόρθωση ύψους 25 % που επιβλήθηκε λόγω αδυναμιών κατά τον ορισμό και τον έλεγχο των μονίμων βοσκοτόπων και ότι, όπως προκύπτει από τη σκέψη 52 της παρούσας απόφασης, το σημείο 1 του διατακτικού της αναιρεσιβαλλόμενης απόφασης πρέπει να αναιρεθεί, παρέλκει η εξέταση του λόγου αυτού, ο οποίος δεν μπορεί να προκαλέσει την περαιτέρω αναίρεση της αναιρεσιβαλλόμενης απόφασης.

Επί του τρίτου λόγου αναιρέσεως

Επιχειρήματα των διαδίκων

55 Παρά τον ελάχιστα δομημένο χαρακτήρα του, ο τρίτος λόγος αναιρέσεως μπορεί να ερμηνευθεί υπό την έννοια ότι υποδιαιρείται σε δύο σκέλη.

56 Με το πρώτο σκέλος, η Ελληνική Δημοκρατία υποστηρίζει, κατ' ουσίαν, ότι, με τις σκέψεις 141 έως 162 της αναιρεσιβαλλόμενης απόφασης, το Γενικό Δικαστήριο παραβίασε τις αρχές της νομιμότητας, της χρηστής διοίκησης και του σεβασμού των δικαιωμάτων άμυνας καθώς και την αρχή της αναλογικότητας, καθόσον αγνόησε το επιχείρημά της ότι η αλλαγή καθεστώτος των μη επιλέξιμων εκτάσεων σε επιλέξιμες για το έτος υποβολής αιτήσεων 2009 είχε αποτελέσει αντικείμενο ελέγχων, οπότε η εν λόγω αλλαγή καθεστώτος δεν δημιούργησε κανέναν κίνδυνο για το Ευρωπαϊκό Γεωργικό Ταμείο Εγγυήσεων (ΕΓΤΕ).

57 Με το δεύτερο σκέλος, η Ελληνική Δημοκρατία υποστηρίζει, κατ' ουσίαν, ότι, όσον αφορά τον λόγο ακυρώσεως τον οποίο προέβαλε ενώπιον του Γενικού Δικαστηρίου προς στήριξη της προσφυγής της και ο οποίος αφορούσε το ότι η Επιτροπή κακώς προσήψε στο κράτος μέλος αυτό ότι υπέπεσε σε προφανή σφάλματα στο πλαίσιο των τροποποιήσεων των αιτήσεων του 2009, το Γενικό Δικαστήριο παρέβη την υποχρέωσή του αιτιολογήσεως και παραβίασε την αρχή της αναλογικότητας. Συγκεκριμένα, με τις σκέψεις 158 και 162 της αναιρεσιβαλλόμενης απόφασης, το Γενικό Δικαστήριο κακώς επικύρωσε την εκτίμηση της Επιτροπής η οποία, εξετάζοντας μεμονωμένες περιπτώσεις, συνήγαγε κατά παρεκβολή την ύπαρξη κινδύνου ζημίας για το ΕΓΤΕ.

58 Η Επιτροπή ζητεί την απόρριψη αυτού του λόγου αναιρέσεως ως εν μέρει απαράδεκτου και εν μέρει αβάσιμου.

Εκτίμηση του Δικαστηρίου

59 Όσον αφορά το πρώτο σκέλος του τρίτου λόγου αναιρέσεως, υπενθυμίζεται ότι, κατά πάγια νομολογία του Δικαστηρίου, κατά το άρθρο 256, παράγραφος 1, ΣΛΕΕ και το άρθρο 58, πρώτο εδάφιο, του Οργανισμού του Δικαστηρίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης, η αίτηση αναιρέσεως περιορίζεται σε νομικά ζητήματα. Επομένως, το Γενικό Δικαστήριο είναι αποκλειστικώς αρμόδιο για τη διαπίστωση και την εκτίμηση των κρίσιμων πραγματικών περιστατικών και για την αξιολόγηση των αποδεικτικών στοιχείων. Συνεπώς, η εκτίμηση των πραγματικών περιστατικών και των αποδεικτικών στοιχείων δεν συνιστά, υπό την επιφύλαξη της περίπτωσης παραμόρφωσής τους, νομικό ζήτημα υποκείμενο, ως εκ της φύσεώς του, στον αναιρετικό έλεγχο του Δικαστηρίου (απόφαση της 28ης Νοεμβρίου 2019, LS Cable & System κατά Επιτροπής, C-596/18 P, μη δημοσιευθείσα, EU:C:2019:1025, σκέψη 24 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).

60 Εν προκειμένω, υπό το πρόσχημα των προβαλλόμενων παραβιάσεων των αρχών της νομιμότητας, της χρηστής διοίκησης και του σεβασμού των δικαιωμάτων άμυνας, η Ελληνική Δημοκρατία στην πραγματικότητα απλώς αμφισβητεί την εκτίμηση των πραγματικών περιστατικών στην οποία προέβη το Γενικό Δικαστήριο, ιδίως με τη σκέψη 149 της αναιρεσιβαλλόμενης απόφασης, όσον αφορά τις παρατυπίες κατά τον έλεγχο των αλλαγών καθεστώτος των μη επιλέξιμων εκτάσεων σε επιλέξιμες για το έτος υποβολής αιτήσεων 2009.

61 Επιπλέον, κατά το μέτρο που η Ελληνική Δημοκρατία προσάπτει στο Γενικό Δικαστήριο ότι παραβίασε την αρχή της αναλογικότητας, καθόσον δεν έλαβε υπόψη αριθμητικά στοιχεία προσκομισθέντα από αυτήν, διαπιστώνεται ότι η εν λόγω αιτίαση αφορά την εκτίμηση στην οποία προέβη το Γενικό Δικαστήριο ως προς την ακρίβεια των στοιχείων και, ως εκ τούτου, αφορά εκτίμηση πραγματικών περιστατικών.

62 Κατά συνέπεια, το πρώτο σκέλος του τρίτου λόγου αναιρέσεως πρέπει να απορριφθεί ως απαράδεκτο.

63 Όσον αφορά το δεύτερο σκέλος του λόγου αυτού, επιβάλλεται εκ προοιμίου η παρατήρηση ότι, μολονότι η Ελληνική Δημοκρατία βάλλει κατά των σκέψεων 158 έως 162 της αναιρεσιβαλλόμενης απόφασης, εντούτοις, οι αιτιάσεις της που αντλούνται από παραβίαση της αρχής της αναλογικότητας και από ανεπαρκή αιτιολογία περιορίζονται κατ' ουσίαν στη σκέψη 159 της απόφασης αυτής.

64 Συναφώς, επισημαίνεται καταρχάς ότι, με τις σκέψεις 149 έως 151 της αναιρεσιβαλλόμενης απόφασης, το Γενικό Δικαστήριο έκρινε ότι οι παρατυπίες που διαπίστωσε η Επιτροπή όσον αφορά το καθεστώς των εκτάσεων στο σύστημα αναγνώρισης των αγροτεμαχίων και τον χειρισμό των σχετικών σφαλμάτων έπρεπε να χαρακτηριστούν ως ελλείψεις στους βασικούς ελέγχους, σύμφωνα με το παράρτημα 2 του εγγράφου VI/5330/97.

65 Εν συνεχεία, με τις σκέψεις 152, 153 και 156 της αναιρεσιβαλλόμενης απόφασης, το Γενικό Δικαστήριο έκρινε ότι, σύμφωνα με το έγγραφο VI/5330/97, η επιβολή ποσοστού κατ' αποκοπήν διόρθωσης ύψους 5 % ήταν δικαιολογημένη υπό το πρίσμα των διαπιστωθεισών παρατυπιών και των αποδεικτικών στοιχείων που υποβλήθηκαν στην κρίση του.

66 Στο πλαίσιο της σκέψης 159 της αναιρεσιβαλλόμενης απόφασης, το Γενικό Δικαστήριο περιορίστηκε στο να επισημάνει ότι οι ανεπάρκειες που διαπίστωσε η Επιτροπή και οι οποίες υπομνήσθηκαν με τις σκέψεις 146 έως 149 της αναιρεσιβαλλόμενης απόφασης μπορούσαν να δικαιολογήσουν υπόνοιες ως προς την ύπαρξη εκτεταμένων παρατυπιών και ότι, ως εκ τούτου, η Επιτροπή ευλόγως εξέφρασε αμφιβολίες σχετικά με την ποιότητα των βασικών ελέγχων. Επιπλέον, με την εν λόγω σκέψη 159, το Γενικό Δικαστήριο υπογράμμισε επίσης ότι η Ελληνική Δημοκρατία δεν προσκόμισε αποδεικτικά στοιχεία ικανά να κλονίσουν τις εν λόγω διαπιστώσεις της Επιτροπής. Με τον τρόπο αυτό, με την ίδια αυτή σκέψη 159, το Γενικό Δικαστήριο απλώς εφάρμοσε τους πάγιους κανόνες σχετικά με το βάρος αποδείξεως στον οικείο τομέα, τους οποίους εξάλλου υπενθύμισε με τις σκέψεις 143 έως 145 της αναιρεσιβαλλόμενης απόφασης και σύμφωνα με τους οποίους το εν λόγω βάρος περιορίζεται,

όσον αφορά την Επιτροπή, στην προσκόμιση αποδεικτικών στοιχείων προς δικαιολόγηση της σοβαρής και εύλογης αμφιβολίας που διατηρεί ως προς την ανεπάρκεια των διενεργηθέντων από τις εθνικές διοικητικές αρχές ελέγχων ή το παράτυπο των αριθμητικών στοιχείων που αυτές διαβίβασαν, ενώ στο οικείο κράτος μέλος εναπόκειται να αποδείξει την ανακρίβεια των εκτιμήσεων της Επιτροπής ή την έλλειψη κινδύνου ζημίας ή παρατυπιών σε βάρος του ΕΓΤΕ, βασιζόμενο στην εφαρμογή ενός αξιόπιστου και αποτελεσματικού συστήματος ελέγχου.

67 Από τα ανωτέρω προκύπτει ότι, αντιθέτως προς ό,τι υποστηρίζει η Ελληνική Δημοκρατία, αφενός, το Γενικό Δικαστήριο δεν παραβίασε την αρχή της αναλογικότητας και, αφετέρου, η αναιρεσιβαλλόμενη απόφαση είναι ορθώς και επαρκώς αιτιολογημένη.

68 Κατά συνέπεια, το δεύτερο σκέλος του τρίτου λόγου αναιρέσεως πρέπει να απορριφθεί ως αβάσιμο.

69 Επομένως, ο τρίτος λόγος αναιρέσεως πρέπει να απορριφθεί ως εν μέρει απαράδεκτος και εν μέρει αβάσιμος.

Επί του τέταρτου λόγου αναιρέσεως

Επιχειρήματα των διαδίκων

70 Με τον τέταρτο λόγο αναιρέσεως, η Ελληνική Δημοκρατία προσάπτει στο Γενικό Δικαστήριο ότι απέρριψε, με τις σκέψεις 163 έως 183 της αναιρεσιβαλλόμενης απόφασης, τον λόγο ακυρώσεως που αφορούσε την αναποτελεσματικότητα της ανάλυσης κινδύνων για το έτος υποβολής αιτήσεων 2010. Ειδικότερα, η Ελληνική Δημοκρατία προσάπτει στο Γενικό Δικαστήριο ότι, λόγω της υπερβολικής τυπικότητας που υιοθέτησε, προσέβαλε το δικαίωμά της για πρόσβαση σε δικαστήριο. Συγκεκριμένα, με τη σκέψη 181 της αναιρεσιβαλλόμενης απόφασης, το Γενικό Δικαστήριο έκρινε ότι η Ελληνική Δημοκρατία δεν τεκμηρίωσε επαρκώς το επιχείρημά της περί παραβιάσεως της αρχής της προστασίας της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης, με το σκεπτικό ότι το εν λόγω κράτος μέλος περιορίστηκε στο να υποστηρίξει ότι ο τρόπος τυχαίας επιλογής των δειγμάτων ελέγχου που χρησιμοποίησε ήταν σύμφωνος με τεχνικές προδιαγραφές καθορισθείσες με έγγραφο της Επιτροπής δημοσιευθέν το 2010, χωρίς ωστόσο να διευκρινίσει ποιο ήταν το τμήμα των εν λόγω προδιαγραφών προς το οποίο είχε συμμορφωθεί και χωρίς να τεκμηριώσει το επιχείρημά του κατά τρόπον ώστε να παράσχει στο Γενικό Δικαστήριο τη δυνατότητα να ασκήσει τον έλεγχό του. Η Ελληνική Δημοκρατία υποστηρίζει ότι το Γενικό Δικαστήριο, αρνούμενο να λάβει υπόψη τις τεχνικές αυτές προδιαγραφές, παρακώλυσε δυσανάλογα το δικαίωμά της για πρόσβαση σε δικαστήριο.

71 Η Επιτροπή ζητεί την απόρριψη του λόγου αυτού.

Εκτίμηση του Δικαστηρίου

72 Επισημαίνεται ότι, με τη σκέψη 181 της αναιρεσιβαλλόμενης απόφασης, το Γενικό Δικαστήριο διαπίστωσε, κατ' ουσίαν, ότι η Ελληνική Δημοκρατία προσκόμισε, προς στήριξη του επιχειρήματός της, ένα μόνον έγγραφο προερχόμενο από εθνικό οργανισμό, στο οποίο όμως γινόταν αναφορά σε τεχνικές προδιαγραφές καθορισθείσες όχι για το 2010, αλλά για το 2012. Το Γενικό Δικαστήριο συνήγαγε εξ αυτού ότι, καθόσον η Ελληνική Δημοκρατία δεν παρέσχε στο Γενικό Δικαστήριο τη δυνατότητα να ελέγξει αν οι τεχνικές προδιαγραφές που είχε καθορίσει η Επιτροπή για το έτος 2010 ήταν πανομοιότυπες με αυτές που καταρτίστηκαν για το έτος 2012 και δεν διευκρίνισε ποιο ήταν το τμήμα των εν λόγω προδιαγραφών προς το οποίο είχε συμμορφωθεί το εν λόγω κράτος μέλος, το επιχείρημα αυτό δεν ήταν τεκμηριωμένο κατά τρόπον ώστε το Γενικό Δικαστήριο να είναι σε θέση να ασκήσει τον έλεγχό του και, ως εκ τούτου, το απέρριψε για τον λόγο αυτόν.

73 Επομένως, η ως άνω εκτίμηση του Γενικού Δικαστηρίου, η οποία στηρίζεται στο γεγονός ότι ο διάδικος ο οποίος, καίτοι επικαλείται το περιεχόμενο μιας πράξης, εντούτοις δεν προσκομίζει τη σχετική πράξη ενώπιόν του Γενικού Δικαστηρίου και το εμποδίζει, επομένως, να ελέγξει το περιεχόμενο αυτό, δεν απορρέει από «υπερβολική τυπικότητα» εκ μέρους του εν λόγω δικαστηρίου, αλλά από την ορθή απονομή της δικαιοσύνης και, ως εκ τούτου, δεν μπορεί βασίμως να υποστηριχθεί ότι το Γενικό Δικαστήριο, ενεργώντας κατ' αυτόν τον τρόπο, έθιξε αυτή καθεαυτήν την ουσία του δικαιώματος αποτελεσματικής δικαστικής προστασίας του διαδίκου του οποίου ο λόγος ακυρώσεως απορρίφθηκε με το ως άνω σκεπτικό.

74 Κατά συνέπεια, ο λόγος αυτός αναιρέσεως πρέπει να απορριφθεί ως αβάσιμος.

Επί του πέμπτου λόγου αναιρέσεως

Επιχειρήματα των διαδίκων

75 Με αυτόν τον λόγο αναιρέσεως, η Ελληνική Δημοκρατία προσάπτει στο Γενικό Δικαστήριο ότι, με τις σκέψεις 184 έως 198 της αναιρεσιβαλλόμενης απόφασης, έκρινε ότι η πρώτη κοινοποίηση της 24ης Νοεμβρίου 2011, περί της οποίας γίνεται λόγος στη σκέψη 24 της παρούσας απόφασης, ήταν σύμφωνη με τις επιταγές του άρθρου 11 του κανονισμού 885/2006 και ότι, ως εκ τούτου, η κοινοποίηση αυτή επιτέλεσε την προειδοποιητική λειτουργία της, σύμφωνα με το άρθρο 31 του κανονισμού 1290/2005.

76 Πιο συγκεκριμένα, η Ελληνική Δημοκρατία υποστηρίζει, κατ' ουσίαν, ότι η έρευνα σχετικά με το καθεστώς της πολλαπλής συμμόρφωσης αφορούσε μόνον τα έτη υποβολής αιτήσεων 2009 και 2010 και, ως εκ τούτου, η πρώτη κοινοποίηση της 24ης Νοεμβρίου 2011 δεν μπορούσε να ισχύει και για το έτος υποβολής αιτήσεων 2011. Συγκεκριμένα, κατά την ημερομηνία της κοινοποίησης αυτής, ήταν αδύνατο για την Ελληνική Δημοκρατία να διορθώσει τις διαπιστωθείσες από την Επιτροπή παρατυπίες και να αποφύγει την επιβολή πρόσθετης διόρθωσης για το έτος υποβολής αιτήσεων 2011. Παραλείποντας να συναγάγει τις συνέπειες του γεγονότος ότι ήταν αδύνατο για την Ελληνική Δημοκρατία να λάβει διορθωτικά μέτρα για το έτος υποβολής αιτήσεων 2011, το Γενικό Δικαστήριο παρέβη το άρθρο 11 του κανονισμού 885/2006 και το άρθρο 31 του κανονισμού 1290/2005, καθώς και το άρθρο 11, παράγραφος 2, και το άρθρο 53, παράγραφος 6, του κανονισμού 1122/2009. Εν πάση περιπτώσει, η αναιρεσιβαλλόμενη απόφαση δεν είναι επαρκώς αιτιολογημένη κατά νόμον.

77 Η Επιτροπή ζητεί να απορριφθεί αυτός ο λόγος αναιρέσεως ως αβάσιμος.

Εκτίμηση του Δικαστηρίου

78 Κατ' αρχάς, επισημαίνεται ότι το Ευρωπαϊκό Γεωργικό Ταμείο Προσανατολισμού και Εγγυήσεων (ΕΓΤΠΕ) χρηματοδοτεί, με επιμερισμένη διαχείριση μεταξύ των κρατών μελών και της Ένωσης, τις δαπάνες που πραγματοποιούνται σύμφωνα με το δίκαιο της Ένωσης. Στο πλαίσιο της εν λόγω επιμερισμένης διαχείρισης, έχει ανατεθεί στην Επιτροπή να προβαίνει σε εκκαθάριση ως προς τη συμμόρφωση, σύμφωνα με το άρθρο 31 του κανονισμού 1290/2005. Συναφώς, το άρθρο 31, παράγραφος 4, στοιχείο α', του κανονισμού αυτού προβλέπει ότι η απόρριψη χρηματοδότησης δεν μπορεί να αφορά δαπάνες που πραγματοποιήθηκαν περισσότερους από 24 μήνες πριν από την έγγραφη ανακοίνωση των αποτελεσμάτων των ελέγχων στο ενδιαφερόμενο κράτος μέλος από την Επιτροπή.

79 Περαιτέρω, όπως προκύπτει από πάγια νομολογία του Δικαστηρίου, η οριστική και τελική απόφαση περί εκκαθάρισης των λογαριασμών πρέπει να λαμβάνεται μετά από ειδική διαδικασία εκατέρωθεν ακροάσεως, στο πλαίσιο της οποίας το ενδιαφερόμενο κράτος μέλος πρέπει να απολαύει όλων των

απαιτούμενων εγγυήσεων προκειμένου να εκθέσει την άποψή του (πρβλ. απόφαση της 29ης Ιανουαρίου 1998, Ελλάδα κατά Επιτροπής, C-61/95, EU:C:1998:27, σκέψη 39 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).

80 Στο πλαίσιο αυτό, το άρθρο 11 του κανονισμού 885/2006 συγκεκριμενοποιεί τη διαδικασία εκκαθάρισης ως προς τη συμμόρφωση καθορίζοντας τα διάφορα στάδιά της και θεσπίζοντας τις διαδικαστικές εγγυήσεις που παρέχουν στο ενδιαφερόμενο κράτος μέλος τη δυνατότητα να διατυπώσει την άποψή του. Ως εκ τούτου, αφενός, δυνάμει του άρθρου 11, παράγραφος 1, πρώτο εδάφιο, του κανονισμού 885/2006, η Επιτροπή οφείλει, μετά τη διεξαγωγή έρευνας και σε περίπτωση που κρίνει ότι οι δαπάνες δεν πραγματοποιήθηκαν σύμφωνα με το δίκαιο της Ένωσης, να κοινοποιήσει τα συμπεράσματά της στο ενδιαφερόμενο κράτος μέλος και να του υποδείξει τα απαραίτητα διορθωτικά μέτρα προκειμένου να διασφαλιστεί η μελλοντική συμμόρφωση με τους εν λόγω κανόνες.

81 Συναφώς, από πάγια νομολογία του Δικαστηρίου προκύπτει ότι, όταν οι παρατυπίες που δικαιολογούν την επιβολή δημοσιονομικής διόρθωσης εξακολουθούν να υφίστανται και μετά την ημερομηνία της γραπτής κοινοποίησης των αποτελεσμάτων των εξακριβώσεων, η Επιτροπή δικαιούται, και μάλιστα υποχρεούται, να λαμβάνει υπόψη την κατάσταση αυτή οσάκις καθορίζει το διάστημα το οποίο πρέπει να αφορά η εν λόγω δημοσιονομική διόρθωση (απόφαση της 9ης Ιανουαρίου 2003, C-157/00, Ελλάδα κατά Επιτροπής, EU:C:2003:5, σκέψη 45).

82 Εξάλλου, επίσης κατά πάγια νομολογία του Δικαστηρίου, η γραπτή κοινοποίηση περί της οποίας γίνεται λόγος στο άρθρο 11, παράγραφος 1, πρώτο εδάφιο, του κανονισμού 885/2006 πρέπει να παρέχει στο ενδιαφερόμενο κράτος μέλος πλήρη γνώση των επιφυλάξεων της Επιτροπής, ώστε να μπορεί να επιτελέσει την προειδοποιητική λειτουργία που της αναγνωρίζει η διάταξη αυτή. Ως εκ τούτου, η εν λόγω διάταξη απαιτεί η παρατυπία που προσάπτεται στο ενδιαφερόμενο κράτος μέλος να εκτίθεται με επαρκή σαφήνεια στην γραπτή αυτή κοινοποίηση, ώστε το συγκεκριμένο κράτος μέλος να αποκτά πλήρη γνώση της παρατυπίας αυτής (πρβλ. απόφαση της 3ης Μαΐου 2012, Ισπανία κατά Επιτροπής, C-24/11 P, EU:C:2012:266, σκέψεις 27 και 28 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).

83 Αφετέρου, επισημαίνεται ότι το άρθρο 11, παράγραφος 3, δεύτερο εδάφιο, του κανονισμού 885/2006 υποχρεώνει την Επιτροπή, μετά την τυχόν διεξαγωγή διαδικασίας συμβιβασμού, να αποκλείσει από τη χρηματοδότηση της Ένωσης, κατ' εφαρμογήν του άρθρου 31 του κανονισμού 1290/2005, τις δαπάνες που δεν είναι σύμφωνες με το δίκαιο της Ένωσης «έως ότου το κράτος μέλος εφαρμόσει αποτελεσματικά τα διορθωτικά μέτρα».

84 Από τον συνδυασμό των ανωτέρω διατάξεων προκύπτει ότι, αφενός, η διαδικασία εκκαθάρισης ως προς τη συμμόρφωση καθιερώνει διάλογο μεταξύ της Επιτροπής και του οικείου κράτους μέλους και αποσκοπεί, κατ' ουσίαν, πρώτον, στο να παράσχει στα ως άνω μέρη τη δυνατότητα ανταλλαγής πληροφοριών, δεύτερον, στο να παράσχει στο ενδιαφερόμενο κράτος μέλος τη δυνατότητα να ασκήσει το δικαίωμά του άμυνας, τρίτον, στο να παράσχει στο τελευταίο τη δυνατότητα να αποδείξει την ανακρίβεια των διαπιστώσεων της Επιτροπής και, τέλος, τέταρτον, στο να παράσχει στο εν λόγω κράτος μέλος τη δυνατότητα να ενημερώσει την Επιτροπή για τα διορθωτικά μέτρα που έλαβε προκειμένου να διασφαλίσει την τήρηση της νομοθεσίας της Ένωσης.

85 Αφετέρου, το γεγονός ότι το οικείο κράτος μέλος δεν είναι σε θέση να διορθώσει τις παρατυπίες που διαπιστώνει η Επιτροπή με τη γραπτή κοινοποίηση που προβλέπει το άρθρο 11, παράγραφος 1, πρώτο εδάφιο, του κανονισμού 885/2006 δεν ασκεί επιρροή, εφόσον οι παρατυπίες αυτές ενέπιπταν στην περίοδο που ελέγχθηκε από την Επιτροπή. Πράγματι, η αντίθετη άποψη θα είχε ως αποτέλεσμα να καταστούν κενά περιεχομένου το άρθρο 31 του κανονισμού 1290/2005 και το άρθρο 11 του κανονισμού 885/2006, καθόσον θα επιτρεπόταν σε ένα κράτος μέλος να επικαλεστεί την κατ' αυτό φυσική αδυναμία λήψης διορθωτικών μέτρων πριν από την έκδοση της απόφασης για την επιβολή δημοσιονομική διόρθωσης, προκειμένου να αποφύγει την επιβολή της εν λόγω κατ' αποκοπήν διόρθωσης.

86 Εν προκειμένω, με τη σκέψη 193 της αναιρεσιβαλλόμενης απόφασης, το Γενικό Δικαστήριο σημείωσε καταρχάς ότι, με την πρώτη κοινοποίηση της 24ης Νοεμβρίου 2011, η Επιτροπή επισήμανε ότι η έρευνα αφορούσε τα έτη υποβολής αιτήσεων 2009 και επόμενα. Κατά συνέπεια, στο πλαίσιο άσκησης της εξουσίας του εκτιμήσεως των πραγματικών περιστατικών και των αποδεικτικών στοιχείων, το Γενικό Δικαστήριο έκρινε ότι το έτος υποβολής αιτήσεων 2011 ενέπιπτε στην περίοδο που ελέγχθηκε από την Επιτροπή.

87 Εν συνεχεία, με τις σκέψεις 194 και 195 της αναιρεσιβαλλόμενης απόφασης, αντιθέτως προς ό,τι υποστηρίζει η Ελληνική Δημοκρατία, μόνον κατόπιν εξαντλητικής εξέτασης του περιεχομένου της πρώτης κοινοποίησης της 24ης Νοεμβρίου 2011 και του παραρτήματός της διαπίστωσε το Γενικό Δικαστήριο ότι η Επιτροπή είχε εντοπίσει ελλείψεις όσον αφορά την πολλαπλή συμμόρφωση για τα έτη υποβολής αιτήσεων 2009 έως 2011 και, ως εκ τούτου, ορθώς έκρινε ότι η Επιτροπή είχε προσδιορίσει με επαρκή ακρίβεια τα σχετικά έτη υποβολής αιτήσεων και ότι η Ελληνική Δημοκρατία είχε τη δυνατότητα να προβάλει τα μέσα άμυνάς της προς αντίκρουση των διαπιστώσεων περί παρατυπιών για το έτος υποβολής αιτήσεων 2011.

88 Κατά συνέπεια, καθόσον έκρινε, με τη σκέψη 199 της αναιρεσιβαλλόμενης απόφασης, ότι η πρώτη κοινοποίηση της 24ης Νοεμβρίου 2011 ήταν σύμφωνη με τις επιταγές του άρθρου 11 του κανονισμού 885/2006 και ότι επιτέλεσε την προειδοποιητική λειτουργία της υπό το πρίσμα του άρθρου 31 του κανονισμού 1290/2005, το Γενικό Δικαστήριο δεν υπέπεσε σε πλάνη περί το δίκαιο ούτε παρέβη την υποχρέωσή του αιτιολογήσεως.

89 Επομένως, ο πέμπτος λόγος αναιρέσεως πρέπει να απορριφθεί ως αβάσιμος.

90 Από το σύνολο των ανωτέρω σκέψεων προκύπτει ότι, δεδομένου ότι ο πρώτος λόγος αναιρέσεως έγινε δεκτός, πρέπει να αναιρεθεί το σημείο 1 του διατακτικού της αναιρεσιβαλλόμενης απόφασης, κατά το μέρος που το Γενικό Δικαστήριο απέρριψε την προσφυγή της Ελληνικής Δημοκρατίας σχετικά με την κατ' αποκοπήν διόρθωση ύψους 25 % που επιβλήθηκε λόγω αδυναμιών κατά τον ορισμό και τον έλεγχο των μονίμων βοσκοτόπων, και να απορριφθεί η αίτηση αναιρέσεως κατά τα λοιπά.

Επί της προσφυγής ενώπιον του Γενικού Δικαστηρίου

91 Κατά το άρθρο 61, πρώτο εδάφιο, του Οργανισμού του Δικαστηρίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης, σε περίπτωση αναιρέσεως της αποφάσεως του Γενικού Δικαστηρίου, το Δικαστήριο μπορεί είτε να αναπέμψει την υπόθεση στο Γενικό Δικαστήριο για να την κρίνει είτε να αποφανθεί το ίδιο οριστικά επί της διαφοράς, εφόσον είναι ώριμη προς εκδίκαση.

92 Εν προκειμένω, το Δικαστήριο πρέπει να αποφανθεί οριστικά επί της διαφοράς, η οποία είναι ώριμη προς εκδίκαση.

93 Όπως προκύπτει από τη σκέψη 50 της παρούσας απόφασης, προκειμένου να κριθεί αν η οικεία έκταση πρέπει να χαρακτηριστεί ως «μόνιμος βοσκότοπος», κατά την έννοια του άρθρου 2, πρώτο εδάφιο, σημείο 2, του κανονισμού 796/2004 και του άρθρου 2, στοιχείο γ', του κανονισμού 1120/2009, το καθοριστικό κριτήριο που πρέπει να ληφθεί υπόψη είναι όχι το είδος της βλάστησης που καλύπτει την έκταση αυτή, αλλά η πραγματική χρήση της για γεωργική δραστηριότητα χαρακτηριστική των «μονίμων βοσκοτόπων».

94 Διαπιστώνεται όμως ότι, όσον αφορά τις στρεμματικές ενισχύσεις για τα έτη υποβολής αιτήσεων 2009 έως 2011, η Επιτροπή, στη συνοπτική έκθεσή της που επισυνάφθηκε στην προσβαλλόμενη απόφαση, δικαιολόγησε την επιβολή κατ' αποκοπήν διόρθωσης ύψους 25 % βάσει ενός συνόλου παρατυπιών σχετικών με τον ορισμό και τον έλεγχο των μονίμων βοσκοτόπων, από τις οποίες, συνολικά

θεωρούμενες, το θεσμικό αυτό όργανο ήταν σε θέση να συναγάγει ότι η εφαρμογή του συστήματος ελέγχου που έπρεπε να διασφαλίζει την κανονικότητα των δαπανών παρουσίαζε σοβαρές ελλείψεις και προκάλεσε κατά πάσα πιθανότητα εξαιρετικά υψηλές ζημίες στο ΕΓΤΕ.

95 Δεδομένου, αφενός, ότι η κατ' αποκοπήν διόρθωση του 25 % στηρίχθηκε σε σύνολο διαπιστώσεων περί παρατυπιών, εκ των οποίων η μία οφείλεται ωστόσο σε εσφαλμένη ερμηνεία του άρθρου 2, πρώτο εδάφιο, σημείο 2, του κανονισμού 796/2004 και του άρθρου 2, στοιχείο γ', του κανονισμού 1120/2009, και, αφετέρου, ότι η εκ μέρους της Επιτροπής εκτίμηση των λοιπών ελλείψεων που αυτή διαπίστωσε είναι δυνατόν να επηρεάστηκε από την ως άνω εσφαλμένη ερμηνεία, πρέπει, στο πλαίσιο αυτό, να πραγματοποιηθεί νέα συνολική εκτίμηση προκειμένου να εξακριβωθεί αν το εν λόγω ποσοστό διόρθωσης παραμένει δικαιολογημένο.

96 Επομένως, πρέπει να γίνει δεκτός ο πρώτος λόγος ακυρώσεως που προβλήθηκε με την προσφυγή που ασκήθηκε ενώπιον του Γενικού Δικαστηρίου από την Ελληνική Δημοκρατία και, κατά συνέπεια, να ακυρωθεί η προσβαλλόμενη απόφαση κατά το μέρος που επιβάλλει κατ' αποκοπήν δημοσιονομική διόρθωση ύψους 25 % για τις στρεμματικές ενισχύσεις για τα έτη υποβολής αιτήσεων 2009 έως 2011 λόγω αδυναμιών κατά τον ορισμό και τον έλεγχο των μονίμων βοσκοτόπων.

Επί των δικαστικών εξόδων

97 Κατά το άρθρο 184, παράγραφος 2, του Κανονισμού Διαδικασίας του Δικαστηρίου, όταν η αίτηση αναιρέσεως είναι βάσιμη και το Δικαστήριο κρίνει το ίδιο οριστικά τη διαφορά, αποφαίνεται και επί των δικαστικών εξόδων.

98 Κατά το άρθρο 138, παράγραφος 3, του Κανονισμού Διαδικασίας, το οποίο έχει εφαρμογή στην αναιρετική δίκη δυνάμει του άρθρου 184, παράγραφος 1, του ίδιου Κανονισμού, σε περίπτωση μερικής ήττας των διαδίκων, κάθε διάδικος φέρει τα δικαστικά έξοδά του.

99 Δεδομένου ότι η Ελληνική Δημοκρατία και η Επιτροπή ηττήθηκαν ως προς ένα ή πλείονα αιτήματά τους, καθεμία πρέπει να φέρει τα δικαστικά έξοδά της στην πρωτοβάθμια και στην αναιρετική διαδικασία.

100 Κατά το άρθρο 140, παράγραφος 1, του Κανονισμού Διαδικασίας, το οποίο εφαρμόζεται στην αναιρετική διαδικασία δυνάμει του άρθρου 184, παράγραφος 1, του ίδιου Κανονισμού, τα κράτη μέλη και τα θεσμικά όργανα που παρεμβαίνουν στη δίκη φέρουν τα δικαστικά έξοδά τους.

101 Το Βασίλειο της Ισπανίας, ως παρεμβαίνον στην αναιρετική διαδικασία, φέρει τα δικαστικά έξοδά του.

Για τους λόγους αυτούς, το Δικαστήριο (ένατο τμήμα) αποφασίζει:

1) **Αναιρεί τα σημεία 1 και 2 του διατακτικού της απόφασης του Γενικού Δικαστηρίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης της 1ης Φεβρουαρίου 2018, Ελλάδα κατά Επιτροπής (Τ-506/15, μη δημοσιευθείσα, EU:T:2018:53), κατά το μέρος που το Γενικό Δικαστήριο, αφενός, απέρριψε την προσφυγή της Ελληνικής Δημοκρατίας σχετικά με την κατ' αποκοπήν διόρθωση ύψους 25 % που επιβλήθηκε με την εκτελεστική απόφαση (ΕΕ) 2015/1119 της Επιτροπής, της 22ας Ιουνίου 2015, για τον αποκλεισμό από τη χρηματοδότηση της Ευρωπαϊκής Ένωσης ορισμένων δαπανών που πραγματοποιήθηκαν από τα κράτη μέλη στο πλαίσιο του Ευρωπαϊκού Γεωργικού Ταμείου Εγγυήσεων (ΕΓΤΕ) και στο πλαίσιο του Ευρωπαϊκού Γεωργικού Ταμείου Αγροτικής Ανάπτυξης (ΕΓΤΑΑ), για τα έτη υποβολής αιτήσεων 2009 έως 2011, λόγω αδυναμιών κατά τον ορισμό και τον έλεγχο των μονίμων βοσκοτόπων, και, αφετέρου, αποφάνθηκε επί των δικαστικών εξόδων.**

2) **Απορρίπτει την αίτηση αναιρέσεως κατά τα λοιπά.**

3) Ακυρώνει την εκτελεστική απόφαση 2015/1119 κατά το μέρος που επιβάλλει στην Ελληνική Δημοκρατία κατ' αποκοπήν δημοσιονομική διόρθωση ύψους 25 % εφαρμοζόμενη στις στρεμματικές ενισχύσεις για τα έτη υποβολής αιτήσεων 2009 έως 2011, λόγω αδυναμιών κατά τον ορισμό και τον έλεγχο των μονίμων βοσκοτόπων.

4) Η Ελληνική Δημοκρατία και η Ευρωπαϊκή Επιτροπή φέρουν τα δικαστικά έξοδα στα οποία υποβλήθηκαν στο πλαίσιο της πρωτοβάθμιας και της αναιρετικής διαδικασίας.

5) Το Βασίλειο της Ισπανίας φέρει τα δικαστικά έξοδα στα οποία υποβλήθηκε στο πλαίσιο της πρωτοβάθμιας και της αναιρετικής διαδικασίας.

(υπογραφές)